

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології
Кафедра соціоекономіки та управління персоналом
ОСВІТНЬО ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА Менеджмент соціальної сфери
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 073 - Менеджмент

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему «Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»

здобувача: Мазуренко Яніни Павлівни

Науковий керівник: к.е.н.,доц., Верховод Ірина Сергіївна

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри:

доктор економічних наук,

професор Лопушняк Г.С.

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом соціології та психології

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 - Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

В.В. Кирилюк

(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Мазуренко Яніни Павлівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»

Тему затверджено наказом ректора Університету від " ____ " _____ 20__ р. № ____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах статистичних даних
закладів освіти України.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методичні основи дослідження сучасного стану дистанційної освіти в Україні
(Назва розділу)	
Розділ 2	Аналіз управлінських аспектів розвитку дистанційної освіти в Україні
(назва розділу)	
Розділ 3	Рекомендації щодо покращення управлінських аспектів дистанційної освіти в Україні
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	процеси управління дистанційною освітою в Україні
Предмет дослідження:	сукупність теоретико-методичних аспектів дистанційної освіти в Україні
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	систематизація та критичний аналіз наукових теоретичних здобутків за проблематикою управління в сфері дистанційної освіти в Україні.
Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:	
У розділі 1	Аналіз теоретичних підходів та концепцій, пов'язаних з дистанційною освітою та її управлінням, визначення ключові понять та теорій, які відображають сучасну думку щодо дистанційної освіти та формулювання проблемних питань, які стосуються управлінських аспектів дистанційної освіти в Україні.
У розділі 2	Збір та аналіз статистичних даних про розвиток дистанційної освіти в Україні, включаючи зростання кількості студентів, навчальних закладів та курсів, визначення ефективності управління дистанційною освітою в Україні, враховуючи показники якості, доступності та інші фактори та висвітлення особливостей функціонування дистанційної освіти та її вплив на освітню систему України.
У розділі 3	Розробка обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення управління дистанційною освітою в Україні на основі результатів аналізу управлінських проблем, використовуючи економіко-математичні методи, пропонування конкретних заходів для впровадження управлінських рекомендацій на практиці.

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

I.C. Верховод

(ініціали, прізвище)

«_____» 20__ р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

Я.П.Мазуренко

(ініціали, прізвище)

«_____» 20__ р.

Реферат
РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: УПРАВЛІНСЬКІ
АСПЕКТИ

Робота складається з 3 розділів, кожний з яких має підпункти. Перший розділ висвітлює теоретичні аспекти теми управління дистанційною освітою в Україні, другий розділ є аналітичним, третій – рекомендаційним. Обсяг дипломної роботи – 57 аркушів, включаючи список використаних джерел та додатки. Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 8 таблиць та 5 рисунків. Під час написання використано 39 джерел. Робота містить 6 додатків.

Об'єктом дослідження є процеси управління дистанційною освітою в Україні. **Предметом** дослідження є сукупність теоретико-методичних аспектів дистанційної освіти в Україні.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є систематизація та критичний аналіз наукових теоретичних здобутків за проблематикою управління в сфері дистанційної освіти в Україні.

Завдання бакалаврської роботи:

- описати сутність, структуру, види дистанційної освіти;
- охарактеризувати функції та завдання дистанційної освіти;
- здійснити оцінку нормативно-правового регулювання дистанційної освіти в Україні;
- провести аналіз динаміки розвитку дистанційної освіти в Україні;
- надати оцінку ефективності управління дистанційною освітою в Україні;
- здійснити аналіз особливостей функціонування дистанційної освіти та її вплив на освітню систему України;
- описати пропозиції щодо вдосконалення управління дистанційною освітою в Україні;
- надати управлінські рекомендації по підвищенню ефективності дистанційної освіти в Україні;
- обґрунтувати заходи по впровадженню управлінських рекомендацій.

Вищезазначені завдання вирішуються за допомогою наступних **методів** дослідження: методи емпіричного дослідження – спостереження, порівняння, вимірювання, аналіз та синтез інформації (для виявлення проблематики дослідження, її обґрунтування та теоретичної об'єктивізації); метод узагальнення; SWOT-аналіз; графічні методи (з метою обробки статистичних даних динаміки розвитку дистанційної освіти).

Наукова новизна отриманих результатів: дослідження розкриє глибинні аспекти управління дистанційною освітою, враховуючи стратегічні вибори та їхні наслідки на рівні закладів освіти та системи загалом. Дослідження зосередить увагу на новітніх технологіях та інструментах, що використовуються для управління дистанційним навчанням, враховуючи їхній вплив на розвиток освітнього процесу. Дослідження визначить ключові виклики, які стоять перед управлінням дистанційною освітою в Україні, та визначить можливості для оптимізації та покращення.

Практичне значення дослідження: дослідження надасть конкретні рекомендації для управлінських кадрів освітніх установ щодо ефективного впровадження та розвитку дистанційного навчання. Результати дослідження дозволять розробити стратегічні плани розвитку дистанційної освіти на різних рівнях – від загальнонаціонального до конкретного закладу освіти. Дослідження надасть підстави для розробки інноваційних підходів та політик у сфері дистанційної освіти, що сприятимуть поступовим та ефективним змінам у системі освіти України. У роботі застосовано аналіз та структурування сучасних викликів для дистанційної освіти на основі вивчення теоретичних джерел; зроблено аналіз статистичної інформації про заклади середньої освіти на основі даних Державної служби статистики; виконано порівняльний аналіз результатів дослідження PISA за 2018 та 2022 роки, зроблено узагальнення щодо впливу дистанційної освіти на рівень компетентності учнів, що є основним результативним показником для управління дистанційною освітою.

Ключові слова: дистанційна освіта, управління дистанційною освітою, дистанційна освіта в Україні.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки денної форми навчання 4 курсу, 1 групи ОП «Менеджмент соціальної
сфери» факультету управління персоналом, соціології та психології

Мазуренко Яніни Павлівни

на тему: Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти

1. Актуальність теми: Розвиток дистанційної освіти в Україні є актуальним і важливим завданням, особливо у контексті сучасних викликів та тенденцій у галузі освіти. Пандемія COVID-19 підкреслила необхідність гнучких та інноваційних підходів до навчання, змусивши усвідомити важливість розвитку дистанційних форматів освіти.

Управлінські аспекти цієї теми стають ключовими, оскільки ефективне управління вимагає врахування усіх важливих аспектів: від технологічних інновацій та педагогічних стратегій до організаційної структури та ресурсного забезпечення. Вирішення цих управлінських завдань не тільки визначає успішність переходу до дистанційної освіти, але і впливає на якість освіти взагалі та готовність системи до майбутніх викликів. Таким чином, дослідження управлінських аспектів розвитку дистанційної освіти в Україні має велике суспільне та стратегічне значення, оскільки воно спрямоване на створення відповідного управлінського каркасу для вдосконалення освітнього процесу та забезпечення доступності якісної освіти для всіх груп населення.

Ефективність управління дистанційною освітою є недостатньо дослідженою ні під час карантину, ні під час воєнного стану. Значущість питання зумовлено формуванням значної прогалини у дослідженнях впливу дистанційної освіти на якість навчання.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

- В 1-му розділі повно висвітлені теоретичні аспекти досліджуваної теми.
- Дотримано адресності наведеної в 1-му розділі КБР інформації: на кожне твердження, кожен цифровий матеріал та факт тощо є посилання з зазначенням автора та номера джерела в списку літератури. Є посилання на усі зазначені в списку літератури джерела.
- Критично проаналізовано наведену інформацію: кожне твердження, кожен цифровий матеріал, факт тощо проаналізовані з визначенням позитивних та негативних моментів.
- Наведено власну авторську позицію щодо критично проаналізованої інформації та способів розв'язання виявлених проблем.
- В розділі 2 використана тільки та інформація, яка сприяє досягненню цілей аналізу.
- Аналіз актуальності предмета дослідження та стану справ з досліджуваної теми представлений текстом, таблицями, рисунками та відповідними тлумаченнями і висновками.
- 2 – й розділ закінчується систематизацією виявлених проблем і причин.
- В 3-му розділі наведено рекомендації щодо усунення виявлених у ході аналізу проблем. Усі рекомендації мають тісний зв'язок з виявленими в аналітичній частині КБР проблемами.
- У роботі дотримано логічності в ланцюгу тема-об'єкт-предмет-мета-завдання-висновки.
- Актуальність дослідження обґрунтована та пов'язана з об'єктом дослідження.
- Вступ та реферат містять усі необхідні елементи.
- Висновки повністю, але стисло відображають зміст КБР і власні здобутки автора щодо досліджуваної теми.
- Текст КБР та ілюстративні матеріали оформлено відповідно до вимог.

3. Наявність самостійних розробок автора. У дослідженні авторкою самостійно виконано аналіз стану впровадження дистанційної освіти в Україні з 2020 до 2023 року, у процесі якого виявлено зміни в якості освіти, що проявляється у зниженні рівня компетентності учнів за результатами міжнародного оцінювання PISA. За порівняльним аналізом результатів PISA у 2018 та 2022 роках з'ясовано, що рівні основних освітніх компетентностей знижуються. У результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що поточні умови компромісу між доступністю (поширеністю) і якістю освіти в Україні передбачають зміщення в бік збереження доступності ціною вимушеного зниження

якості, а потенціал дистанційної освіти як фактору поліпшення її якості далекий від повного використання. Розроблено управлінські рекомендації з підвищення ефективності дистанційної освіти в Україні.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій полягає у тому, що у дослідженні виявлено ключові виклики, які стоять перед управлінням дистанційною освітою в Україні, та наведено пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення управління дистанційною освітою.

Практичне значення полягає у тому, що у кваліфікаційній бакалаврській роботі наведено конкретні рекомендації для управлінських кадрів освітніх установ щодо ефективного впровадження та розвитку дистанційного навчання. Результати дослідження дозволять розробити стратегічні плани розвитку дистанційної освіти на різних рівнях – від загальнонаціонального до конкретного закладу освіти. Дослідження надасть підстави для розробки інноваційних підходів та політик у сфері дистанційної освіти, що сприятимуть поступовим та ефективним змінам у системі освіти України.

5. Наявність недоліків:

- Недостатньо присутня власна авторська думка в теоретичній частині роботи.
- Не завжди є достатнім обґрунтування характеристик висунутих пропозицій.
- Незначні недоліки в оформленні списку літератури, зустрічається застаріла література.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота допущена до захисту з оцінкою **60-62** бали.

Науковий керівник доцент, кандидат економічних наук

(посада, учене звання, науковий ступінь)

_____**Верховод І.С.**

(підпис) (прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти

Мазуренко Яніни Павлівни

Тема: «Розвиток дистанційної освіти в Україні: управлінські аспекти»

Актуальність теми полягає в тому, що розвиток дистанційної освіти в Україні є актуальним і важливим завданням, особливо у контексті сучасних викликів та тенденцій у галузі освіти. Пандемія COVID-19 та воєнний стан підкреслили необхідність гнучких та інноваційних підходів до навчання, змусивши усвідомити важливість розвитку дистанційних форматів освіти. Таким чином, дослідження управлінських аспектів розвитку дистанційної освіти в Україні має велике суспільне та стратегічне значення, оскільки спрямоване на створення відповідного управлінського каркасу для вдосконалення освітнього процесу та забезпечення доступності якісної освіти для всіх груп населення.

Якість проведеного дослідження. Автор демонструє ґрунтовне розуміння предмета дослідження та вдало поєднує теоретичні знання з практичним досвідом. Робота базується на широкому спектрі джерел, включаючи наукові публікації, законодавчі акти та інші відповідні матеріали. Методологія дослідження є чіткою та обґрунтованою, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

Позитивні риси роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота в повній мірі відповідає змісту і розроблювальній темі. Заслуговує на схвалення використання авторкою статистичних даних стосовно закладів середньої освіти, джерелом яких є Державна служба статистики України. Залучення таких офіційних даних свідчить про прагнення автора забезпечити об'єктивність та підкріпити свої висновки емпіричними фактами. Особливо цінним також є порівняльний аналіз результатів дослідження PISA за 2018 та 2022 роки, проведений з метою оцінки впливу дистанційної освіти на рівень компетентності учнів. Це дозволило здобувачці зробити обґрунтовані узагальнення та сформулювати рекомендації для ефективного управління дистанційною освітою з урахуванням її реального впливу на результативність навчального процесу.

Зауваження до роботи. У розділі про управлінські аспекти варто було б детальніше розглянути економічні питання, такі як фінансування дистанційної освіти та економічна ефективність запропонованих стратегій. Проте, вказаний недолік не впливає на позитивне враження від роботи.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження мають високе практичне значення для удосконалення системи дистанційної освіти в Україні. Запропоновані рекомендації можуть бути використані органами управління освітою, навчальними закладами та іншими зацікавленими сторонами для розробки ефективних стратегій та політик у сфері дистанційного навчання. Крім того, робота може слугувати основою для подальших досліджень у цій галузі. Рецензована кваліфікаційна робота заслуговує високої оцінки.

Рецензент, доктор наук
з державного управління,
завідувачка кафедрою управління
Київського столичного університету
Імені Бориса Гринченка

О.В.Марухленко

Підпис засвідчую

(посада, підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	6
1.1. Сутність та характеристика дистанційної освіти	6
1.2. Функції, завдання та принципи дистанційної освіти	11
1.3. Нормативно-правове регулювання дистанційної освіти в Україні	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	20
2.1. Динаміка розвитку дистанційної освіти в Україні	20
2.2. Оцінка ефективності управління дистанційною освітою в Україні	23
2.3. Аналіз особливостей функціонування дистанційної освіти та її вплив на освітню систему України	29
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	35
3.1. Управлінські рекомендації по підвищенню ефективності дистанційної освіти в Україні	35
3.2. Заходи по впровадженню управлінських рекомендацій	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток дистанційної освіти в Україні є актуальним і важливим завданням, особливо у контексті сучасних викликів та тенденцій у галузі освіти. Пандемія COVID-19 підкреслила необхідність гнучких та інноваційних підходів до навчання, змусивши усвідомити важливість розвитку дистанційних форматів освіти.

Управлінські аспекти цієї теми стають ключовими, оскільки ефективне управління вимагає врахування усіх важливих аспектів: від технологічних інновацій та педагогічних стратегій до організаційної структури та ресурсного забезпечення. Вирішення цих управлінських завдань не тільки визначає успішність переходу до дистанційної освіти, але і впливає на якість освіти взагалі та готовність системи до майбутніх викликів. Таким чином, дослідження управлінських аспектів розвитку дистанційної освіти в Україні має велике суспільне та стратегічне значення, оскільки воно спрямоване на створення відповідного управлінського каркасу для вдосконалення освітнього процесу та забезпечення доступності якісної освіти для всіх груп населення.

Ефективність управління дистанційною освітою є недостатньо дослідженою ні під час карантину, ні під час воєнного стану. Значущість питання зумовлено формуванням значної прогалини у дослідженнях впливу дистанційної освіти на якість навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дистанційної освіти досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: В. Биков, С. Галецький, М. Карпенко, Н. Морзе, Н. Сиротенко, П. Федорук, М. Cornelia, N. Hara, G. Kearsley та інші. Проблеми розвитку дистанційної освіти висвітлені у працях О. Кіріленко, І. Лещенко, В. Свиридюк, Б. Шуневича. Теоретичні, практичні та соціальні аспекти дистанційного навчання в Україні висвітлені в роботах П. Дмитренка, В. Кухаренка, Н. Протасової, О. Самойленка та інших. Управлінські аспекти розвитку дистанційної освіти досліджувати такі вчені, як Поплавська О.М., Лопушняк Г. С., Шандар А.М., Данилевич Н.С., Рябоконт І.О., Щетініна Л.В.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є систематизація та критичний аналіз наукових теоретичних здобутків за проблематикою управління в сфері дистанційної освіти в Україні.

Завдання кваліфікаційної бакалаврської роботи:

- описати сутність, структуру, види дистанційної освіти;
- охарактеризувати функції та завдання дистанційної освіти;
- здійснити оцінку нормативно-правового регулювання дистанційної освіти в Україні;
- провести аналіз динаміки розвитку дистанційної освіти в Україні;
- провести оцінку ефективності управління дистанційною освітою, зокрема, в українських шкільних закладах середньої освіти;
- надати оцінку ефективності управління дистанційною освітою в Україні;
- здійснити аналіз особливостей функціонування дистанційної освіти та її вплив на освітню систему України;
- описати пропозиції щодо вдосконалення управління дистанційною освітою в Україні;
- надати управлінські рекомендації по підвищенню ефективності дистанційної освіти в Україні;
- обґрунтувати заходи по впровадженню управлінських рекомендацій.

Об'єктом є процеси управління дистанційною освітою в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних аспектів дистанційної освіти в Україні.

Методи дослідження. Вищезазначені завдання вирішуються за допомогою наступних методів дослідження: методи емпіричного дослідження – спостереження, порівняння, вимірювання, аналіз та синтез інформації (для виявлення проблематики дослідження, її обґрунтування та теоретичної об'єктивізації); метод узагальнення; SWOT-аналіз; графічні методи (з метою обробки статистичних даних динаміки розвитку дистанційної освіти).

У роботі застосовано аналіз та структурування сучасних викликів для дистанційної освіти на основі вивчення теоретичних джерел; зроблено аналіз

статистичної інформації про заклади середньої освіти на основі даних Державної служби статистики; виконано порівняльний аналіз результатів дослідження PISA за 2018 та 2022 роки, зроблено узагальнення щодо впливу дистанційної освіти на рівень компетентності учнів, що є основним результативним показником для управління дистанційною освітою.

Наукова новизна, теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Дослідження розкриває глибинні аспекти управління дистанційною освітою, враховуючи стратегічні вибори та їхні наслідки на рівні закладів освіти та системи загалом. Дослідження зосереджує увагу на новітніх технологіях та інструментах, що використовуються для управління дистанційним навчанням, враховуючи їхній вплив на розвиток освітнього процесу.

У кваліфікаційній бакалаврській роботі проведено оцінку ефективності управління дистанційною освітою в українських шкільних закладах середньої освіти.

У дослідженні виявлено ключові виклики, які стоять перед управлінням дистанційною освітою в Україні, та наведено пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення управління дистанційною освітою.

Практичне значення полягає у тому, що у кваліфікаційній бакалаврській роботі наведено конкретні рекомендації для управлінських кадрів освітніх установ щодо ефективного впровадження та розвитку дистанційного навчання. Результати дослідження дозволять розробити стратегічні плани розвитку дистанційної освіти на різних рівнях – від загальнонаціонального до конкретного закладу освіти. Дослідження надасть підстави для розробки інноваційних підходів та політик у сфері дистанційної освіти, що сприятимуть поступовим та ефективним змінам у системі освіти України.

Наукова апробація отриманих результатів. Результати дослідження, зокрема, оцінки ефективності управління дистанційною освітою в Україні подано до наукового видання, яке входить до бази даних Web of Science «Interacción y Perspectiva. Revista de Trabajo Social». Наукова стаття: «Дистанційна освіта в системі факторів адаптаційної спроможності соціальної сфери України» у

співавторстві з науково-педагогічними працівниками кафедри соціоекономіки та управління персоналом.

Інформаційна база дослідження виступали праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, Закони України та Постанови Кабінету Міністрів України, статистичні дані офіційних сайтів, зокрема, сайту Державної служби статистики, сайту МОН, дані програми міжнародного оцінювання учнів PISA.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1.1 Сутність та характеристика дистанційної освіти

Розвиток дистанційної освіти відбувався через численні етапи, що відзначалися значним впливом науково-технічного прогресу, зокрема у сфері технологій та розповсюдження інформації. Перед появою аудіо-, відео- та інтернет-технологій освітні процеси переважно відбувалися у стаціонарному форматі в реальному часі. Проте з розвитком нових технологій, що дозволяють взаємодіяти з навчанням з будь-якого місця та в будь-який час, дистанційна освіта пройшла значний етап еволюції. Вимоги сучасного суспільства, такі як індустріалізація, інформатизація та глобалізація, також змінювали форми та методи дистанційної освіти. Тривалий час дистанційна освіта покладалася на методи заочної освіти, проте наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. складні технології змінили як уявлення про дистанційну освіту, так і практичне її втілення [5, с.16].

Термін "дистанційна освіта" вперше виник у першому випуску журналу Британського Відкритого університету "Teaching at a Distance", а також у міжнародних виданнях, таких як "About Distance Education" та "Journal of Distance Education" в Канаді та США відповідно. Формальне узаконення терміну "дистанційна освіта" відбулося в 1982 році, коли в Міжнародній конференції з дистанційної освіти у Ванкувері, Канада, було прийнято вирішення замінити термін "кореспондентське" на "дистанційне". Пізніше Міжнародна Рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну Раду з дистанційної освіти [2, с. 30].

За словами Д. Шелла, «дистанційна освіта містить у собі цікавий парадокс: вона успішно себе позначила, але не може чітко визначити свою сутність» [9, с. 25]. Незважаючи на відсутність загального консенсусу у визначенні цього поняття, дистанційна освіта ефективно функціонує «без будь-якої теоретичної

основи». Літературі притаманна значна різноманітність дефініцій терміну «дистанційна освіта». Варто відзначити, що багато з них, запропонованих вченими, не охоплюють всю гаму аспектів цього складного явища.

Деякі визначення обмежуються конкретними аспектами, не віддзеркалюючи повністю суті дистанційної освіти. Дослідник з Ірландії, Д. Кіган, намагаючись узагальнити визначення, визначив найхарактерніші риси дистанційної освіти:

- постійне відокремлення викладача від здобувача протягом всього навчального процесу;
- самостійне визначення організаційної структури, планування та розробка навчального матеріалу закладами дистанційної освіти;
- широке використання технічних засобів (друкарських, аудіо, відео, комп'ютерів) для забезпечення взаємодії викладачів і здобувачів та подачі навчального матеріалу;
- відсутність стійких навчальних груп, що передбачає індивідуальний підхід до здобувачів, які навчаються не в групах, а поодиночці, і вимагає персональних дидактичних зустрічей [4].

Крім цього, Д. Кіган вказує на інші характеристики дистанційної освіти, такі як широке використання технічних засобів у порівнянні з очним навчанням та індивідуалізацію навчального процесу [8].

Характеристики, викладені Д. Кіганом, визначають основні аспекти дистанційної освіти. Роз'єднаність викладача і здобувача спонукає останнього до самостійного навчання. Характерно, що існує конкретний освітній заклад, який розробляє самостійний навчальний процес для здобувачів, здійснюючи його переважно за допомогою сучасних технічних засобів. Забезпечуючи ефективну взаємодію між здобувачами та викладачами за допомогою Інтернету, навчальний заклад створює умови для самостійного навчання здобувачів. Це також підкреслює індивідуалізацію навчання. Означення терміну «дистанційна освіта» відображало зміни в його сприйнятті, пов'язані з розвитком технічних можливостей.

Інститут дистанційного навчання розглядає дистанційну освіту як форму, яка передбачає використання переважно дистанційних технологій, форм, методів і засобів навчання, а також використання інформації та освітніх ресурсів в Інтернеті.

Згідно з Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні [12, 15], дистанційна освіта визнається як форма навчання, еквівалентна очній, вечірній, заочній та екстернатній, здійснювана переважно за допомогою технологій дистанційного навчання. Багато визначень дистанційної освіти асоціюють її із засобами доставки навчального матеріалу, де процеси викладання та навчання розділені у просторі та часі, а технології відіграють ключову роль у передачі знань. Незважаючи на те, що дистанційна освіта, безперечно, залежить від комунікаційних технологій, вона представляє собою не тільки технічний аспект, але й більш широкий освітній контекст.

Дистанційне навчання реалізується за допомогою технологій дистанційної освіти, що передбачає технології опосередкованого активного спілкування викладачів із здобувачами за допомогою телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи здобувачів із навчальним матеріалом у електронному форматі. Вибір конкретної технології для дистанційної освіти залежить від матеріальних та технічних можливостей навчального закладу і готовності потенційних користувачів до навчання, враховуючи їхній стартовий рівень і доступ до технічних засобів.

Для оптимального управління та корекції навчального процесу важливо розуміти переваги та ефективність різних технологій. Досвід використання дистанційної освіти свідчить, що цей підхід має свої переваги та недоліки [2](Додаток Е). Серед переваг можна виділити можливість для кожної особи, незалежно від національності, місця проживання та стану здоров'я, отримати вищу освіту в будь-якому закладі світу; гнучкість вибору курсів і самостійне планування часу; економія коштів на транспорті та навчанні; можливість встановлення зручного темпу роботи відповідно до власного ритму життя та особистих потреб.

Однак дистанційна освіта також має свої недоліки: відсутність прямого особистого контакту між здобувачем і викладачем, що обмежує можливості спілкування; потреба в жорсткій самодисципліні, самостійності та свідомості здобувача, що визначає результат навчання; необхідність наявності сучасного технічного обладнання для постійного доступу до інформаційних ресурсів; можливий відсутній практичних занять; орієнтація в основному на письмовий спосіб навчання, що може не враховувати індивідуальні підходи здобувачів та викликати відчуття відсутності можливості висловити свої думки усно [9].

Отже, дистанційна освіта володіє численними перевагами у порівнянні з традиційними методами отримання знань, включаючи використання передових освітніх технологій, комплексне програмно-методичне забезпечення, індивідуальний підхід до навчання, демократичні відносини між здобувачами та викладачами, гнучку систему консультування, широку доступність для всіх шарів населення та можливість вивчення без постійного відвідування освітніх закладів, при цьому наближаючи процес навчання до місця проживання здобувача.

Отже, можна визначити, що дистанційну освіту слід розглядати як форму здобуття знань, яка відбувається при географічному та часовому розділенні учасників освітнього процесу, вимагає конкретної методики створення навчальних матеріалів та визначеної стратегії викладання, з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій дистанційного навчання [12].

Дистанційна освіта, яка є важливою складовою сучасного освітнього ландшафту, включає різноманітну структуру та різні види, спрямовані на забезпечення ефективного навчання та доступу до знань для широкої аудиторії. Перш за все, це відкриті курси та лекції, які дозволяють отримати освітні матеріали через онлайн-платформи та MOOC [16]. Далі, віддалені програми вищої освіти надають можливість отримати бакалаврські чи магістерські ступені через онлайн-навчання. Важливим компонентом є віртуальні класи, які забезпечують інтерактивність та реальний час для обговорення та взаємодії. Дистанційна педагогічна підтримка включає онлайн-консультації та форуми для взаємодії між

викладачами та здобувачами. Електронні підручники та ресурси, такі як відеоуроки та інтерактивні вправи, розширюють можливості навчання. Самостійне навчання надає здобувачам гнучкість у вивченні матеріалів, а системи оцінювання та тестування забезпечують контроль знань через онлайн-тести та завдання. (Додаток А)

Характеристика дистанційної освіти включає наступні ключові елементи (рис. 1.1).

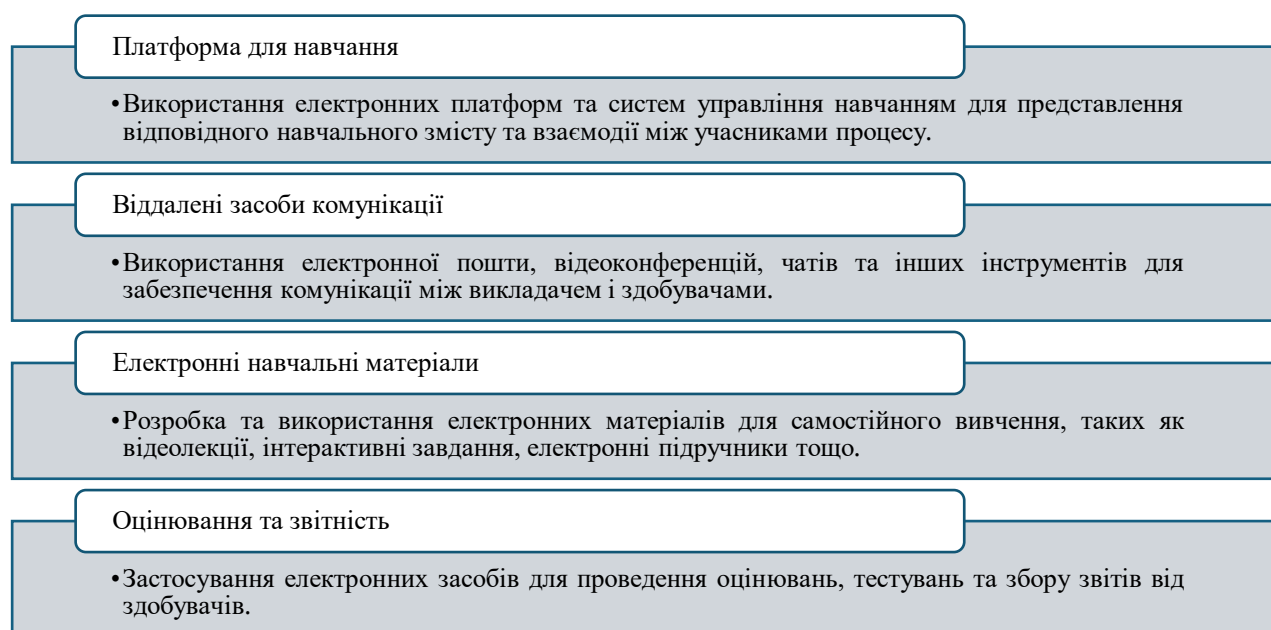

Рис. 1.1. Характеристика дистанційної освіти

Джерело: складено на основі [21]

Виходячи з цієї характеристики, можна зробити висновок, що дистанційна освіта є комплексною системою, яка включає в себе різноманітні елементи та інструменти для успішного здійснення навчального процесу в онлайн-середовищі. Платформа для навчання забезпечує доступ до навчального матеріалу та сприяє взаємодії між учасниками процесу, в той час як використання віддалених засобів комунікації дозволяє здійснювати ефективну взаємодію між викладачами і здобувачами. Електронні навчальні матеріали роблять навчальний процес більш доступним та інтерактивним, а засоби оцінювання та звітність дозволяють ефективно відстежувати прогрес здобувачів і забезпечують об'єктивну оцінку

їхніх знань і навичок. Такий підхід до дистанційної освіти сприяє розвитку гнучкості, доступності та ефективності навчання у сучасному світі.

Загалом, дистанційна освіта використовує ці різноманітні компоненти для створення доступного та ефективного середовища навчання.

1.2 Функції завдання та принципи дистанційної освіти

Елементи технологій дистанційного навчання активно використовуються у педагогічній практиці, в цьому випадку практика випереджає теорію і закони. Аналіз вітчизняної та зарубіжної теорії та практики дистанційного навчання дозволяє відзначити такі характерні особливості, притаманні дистанційній освіті:

- гнучкість – здобувачі займаються у зручний для себе час, у зручному місці і в зручному темпі. Кожен може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для освоєння матеріалу й отримання необхідних знань за обраними дисциплінами;

- модульність – в основу програм дистанційної освіти (Далі - ДО) закладається модульний принцип [9]. Це дозволяє з набору незалежних навчальних курсів формувати навчальний план, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам;

- паралельність – навчання може проводитися при поєднанні основної професійної діяльності з навчанням, тобто «без відриву від виробництва»;

- віддаленість – відстань від місця знаходження здобувача до освітньої установи (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу;

- асинхронність – в процесі навчання здобувач і викладач працюють за зручним для кожного розкладом;

- охоплення – цю особливість іноді називають також «масовістю»; кількість здобувачів не є критичним параметром [17];

- рентабельність – під цією особливістю мається на увазі економічна ефективність дистанційного навчання;

- викладач – мова йде про нову роль та функції викладача;
- здобувач – вимоги до здобувача істотно відрізняються від традиційних;
- НІТ (нові інформаційні технології) – у СДО(система дистанційної освіти) використовуються всі види інформаційних технологій, але переважно нові інформаційні технології – комп’ютерні мережі, мультимедійні системи тощо;
- соціальність - ДО певною мірою знімає соціальну напруженість, забезпечуючи рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання і матеріальних умов;
- інтернаціональність – ДО забезпечує зручну можливість експорту та імпорту освітніх послуг.

Детальніше про функції та завдання дистанційної освіти показано на рис.1.2.

Функції дистанційної освіти:
• Забезпечення Доступності: Зменшення географічних обмежень та надання можливості отримання освіти для всіх незалежно від місця проживання. • Індивідуалізація Навчання: Надання здобувачам можливості навчатися власним темпом та враховувати їхні індивідуальні потреби. • Використання Технологій: Застосування інформаційних та комунікаційних технологій для поліпшення навчального процесу. • Гнучкість І Різноманітність: Надання можливості обирати курси, час та темп навчання залежно від потреб здобувача.
Завдання дистанційної освіти:
• Організація Ефективного Навчання: Створення оптимальної структури курсу та використання інтерактивних методів для ефективного передачі знань. • Забезпечення Комунікації: Розробка ефективних засобів комунікації між викладачами та здобувачами. • Здійснення Оцінювання: Розробка систем оцінювання через онлайн-тести та завдання для об'єктивного контролю знань. • Підтримка Здобувачів: Надання підтримки у вигляді консультацій, електронних ресурсів та відповідей на питання.

Рис. 1.2. Функції та завдання дистанційної освіти

Джерело: складено на основі [17]

Функції дистанційної освіти глибоко вплетені в сучасне освітнє середовище, пропонуючи різноманітні можливості для навчання та розвитку. Забезпечення доступності розширює горизонти освіти, забезпечуючи можливість

отримання знань незалежно від місця проживання. Індивідуалізація навчання відображає важливість врахування потреб кожного здобувача, дозволяючи їм навчатися у власному ритмі та стилі. Використання технологій не лише полегшує доступ до навчальних матеріалів, але і збагачує навчальний досвід завдяки інтерактивності та інноваційним методам. Гнучкість та різноманітність навчальних можливостей дозволяють вибирати курси, що відповідають інтересам та потребам.

Однак для досягнення успіху в дистанційній освіті необхідно вирішувати низку завдань. Ефективне організація навчання вимагає створення добре структурованих курсів та застосування інтерактивних методів, що сприяють засвоєнню матеріалу. Забезпечення ефективної комунікації між викладачами та здобувачами є ключовим аспектом, що допомагає у вирішенні питань та підтримці навчального процесу. Розробка об'єктивних систем оцінювання та забезпечення підтримки здобувачів у формі консультацій та доступу до електронних ресурсів відіграють важливу роль у забезпеченні якісної освіти. Крім того, забезпечення безпеки даних є невід'ємною частиною дистанційної освіти, що потребує ретельної уваги та заходів захисту.

В дистанційній освіті також використовуються певні принципи управління.

Принцип системності виявляє велике значення в соціальному управлінні дистанційною освітою, враховуючи його базовий принцип як сукупність взаємозв'язаних елементів, утворюючи цілісну єдність. У контексті управління дистанційною освітою цей принцип проявляється в тому, що окремі види управлінської діяльності об'єднуються для досягнення загальної мети. Важливо визначити, що це не просто координація, але створення єдиної цільової програми, де окремі органи управління є взаємопов'язаними елементами, кожен з яких має своє місце та роль у системі управління.

У практиці управління дистанційною освітою важливу роль грає також принцип комплексності, який співпрацює з системним підходом. Ця взаємодія знаходить відображення в тісному зв'язку економічних, соціально-політичних,

ідеологічних, культурних і інших аспектів суспільного розвитку. Ці принципи спільно визначають форму та напрямок суспільства в цілому.

Комплексний підхід до управління дистанційною освітою визначається двома основними вимогами до організації управління. По-перше, це забезпечення єдності і різноманітного впливу на дистанційне навчання різноманітних чинників, таких як економічні, соціальні, організаційні, культурно-виховні тощо [19]. По-друге, це розв'язання комплексу проблем управління, охоплюючи не одну чи декілька проблем, але весь комплекс таких проблем.

Саме тому комплексне рішення управлінських завдань передбачає чітке визначення цілей і завдань управління дистанційним навчанням, використання різноманітних методів і засобів управління, їх поєднання і взаємодію, врахування специфіки кожного з них та науковий підхід до систем і ланок, які управляються. Принцип конкретності також є важливим у управлінні, вимагаючи врахування реальних потреб та інтересів, існуючих стосунків із зовнішніми явищами.

В контексті управління дистанційною освітою, принцип конкретності передбачає, що управлінські рішення повинні відповідати об'єктивним вимогам соціального управління і враховувати специфічні особливості виконавців, які включають соціально-демографічні та соціально-психологічні аспекти.

Слушно відзначено, що відповідність принципу системності в управлінні сприяє активним діям працівника, спрямованим на досягнення цілей управлінського процесу. У соціальному управлінні ключовим принципом є принцип основної ланки, який визначає головні завдання серед комплексу взаємопов'язаних економічних, соціальних, політичних, духовних завдань. Ефективне управління полягає у виявленні головного причинного зв'язку, який цементує соціальну систему і гарантує її успішне функціонування та розвиток [35].

Принцип поєднання централізму і демократичних начал в управлінні також важливий, забезпечуючи об'єднання особливостей централізму та демократизму. Він включає в себе керівництво з одного центру, дисципліну та обов'язковість виконання рішень вищих ланок управління, а також ініціативу

знизу, виборність управлінських ланок та їх підзвітність. Цей принцип підкреслює необхідність гармонійного поєднання централізованого та демократичного підходів у системі управління [11].

При цьому слід зазначити, що в управлінні соціальними процесами також застосовуються інші принципи, такі як принцип адресності, принцип законності, принцип моралі, і вони взаємопов'язані та спрямовують зміст управлінської діяльності.

Отже, принципи управління, що використовуються в дистанційній освіті, взагалі відповідають принципам управління соціальними процесами. Основні та загальні принципи управління, які визначають характер управління суспільством в цілому, також визначають тенденції в управлінні підсистемами, включаючи дистанційну освіту. Конкретний зміст принципів соціального управління отримує важливу конкретизацію на рівні місця та ролі дистанційної освіти в соціальному житті та в системі освіти загалом [34].

Дослідження соціальної управлінської діяльності в системі дистанційної освіти здійснюється з наукових позицій, зокрема, визначенням змісту соціального управління дистанційною освітою. Цей зміст є визначальним аспектом управління і представляє собою єдність усіх його основних елементів, властивостей, внутрішніх процесів, зв'язків, протиріч та тенденцій.

Узагальнюючи, дистанційна освіта представляє собою не лише засіб розширення доступу до знань, але й складну систему, яка вимагає впровадження ефективних стратегій та технологій для забезпечення якісного навчання та підтримки здобувачів.

1.3 Нормативно-правове регулювання дистанційної освіти в Україні

У березні 2000 року виникла Українська асоціація дистанційної освіти (УАДО), учасниками якої були 9 навчальних закладів та інші організації. Втім, вже у травні того ж року Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" висунув ідею створення інформаційної освітньої мережі

під назвою "Українська дистанційна освіта". Легалізацію та закріплення статусу дистанційної освіти на законодавчому рівні підтримав наказ Міністерства освіти і науки України в лютому 2001 року, який створив Координаційну раду з питань дистанційної освіти. У березні того ж року було відкрито Український центр дистанційної освіти (УЦДО).

До значущих подій у розвитку законодавчого забезпечення дистанційної освіти в Україні слід віднести прийняття Закону України "Про вищу освіту" у лютому 2002 року. Цей закон визначив дистанційну форму освіти як один із законних варіантів разом із заочною формою. У період з 2004 по 2006 роки уряд прийняв Постанову "Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 рр.", в якій визначено ключові завдання цієї програми, зокрема науково-методичне, кадрове, економічне, нормативно-правове та фінансове забезпечення системи дистанційного навчання [19].

Зрозуміло, що прийняття Закону є важливим кроком в упровадженні технологій дистанційної освіти. Проте для ефективності використання положень цього закону необхідна значна кількість підзаконних та відомчих актів, які конкретизують права та обов'язки усіх учасників цього процесу у вищій освіті.

Один з перших кроків у цьому напрямку було прийняття «Положення про дистанційне навчання» Міністерством освіти і науки України у 2004-2005 роках [20]. Також був оновлений документ, пов'язаний із створенням Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки. Ці документи визначили широкий спектр планів для розробки та створення єдиного освітнього простору в Україні на різних рівнях: національному, регіональному та локальному.

На основі вивчення міжнародного досвіду, відповідно до розширення впливу західних центрів, що активно використовують МООС-s, в Україні передбачається оперативний розвиток аналогічних центрів, які базуватимуться на українських університетах [31]. Найближчим часом після прийняття Закону "Про вищу освіту", Кабінет Міністрів України видає Постанову, якою затверджує Державну програму "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на

2006-2010 роки" № 1153 від 07.12.2005 р. У цьому документі визначено план створення нормативно-правових актів, необхідних для реалізації Закону, та методологію впровадження дистанційних освітніх технологій.

Зазначається, що основними видами дистанційних освітніх технологій є кейсова, інтернет-технології та телекомунікаційна технологія, а також можливе поєднання цих видів технологій (Додаток В). Визначено, що освітній заклад може реалізовувати одну або кілька освітніх програм з використанням дистанційного навчання частково чи повністю. У документі також підкреслюється, що при організації дистанційного навчання рекомендовано вести облік результатів навчального процесу та внутрішнє діловодство в електронному форматі [18].

Проект "Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти за дистанційною формою навчання" [11] та проект "Програма розвитку дистанційної освіти на 2008-2013 роки" [15] враховують методологічні аспекти організації дистанційного навчання. Питання впровадження технологій дистанційної освіти та корекції законодавчої бази обговорювалося протягом близько 10 років. Існували різні точки зору щодо готовності чинного законодавства до переходу на нові освітні технології. Деякі експерти вважали, що вищі навчальні заклади повинні самостійно приймати рішення щодо впровадження дистанційної освіти. Інші висловлювали погляд, що необхідно введення суворих регуляцій для дистанційного навчання.

При цьому було важливим питання, чи є дистанційне навчання новою формою або технологією вже існуючих форм. Борис Шуневич, який є одним з авторів матеріалів за розділом Програми розвитку дистанційної освіти на 2008-2013 роки та членом робочої групи з розробки галузевих стандартів, пропонує своє бачення процесу формування структури галузевих технологічних стандартів, яка включає 5 блоків: загальносистемні положення, вимоги до електронних навчально-методичних компонентів системи, технологічні вимоги до інформаційно-технічних компонентів системи, вимоги до організації навчального процесу та створення галузевої системи сертифікації та моніторингу якості [23].

На численні питання та суперечки, пов'язані з дистанційним навчанням, було відповідно через Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466 "Про затвердження Положення про дистанційне навчання". Згідно з цим наказом, дистанційні освітні технології (ДОТ) розглядаються як освітні технології, що використовують інформаційні та телекомунікаційні технології, здебільшого з опосередкованою (на відстані) або не повністю опосередкованою взаємодією здобувача і викладача.

Метою впровадження ДОТ(дистанційних освітніх технологій) у навчальних закладах є створення можливостей для здобувачів здобувати освіту безпосередньо в місці проживання чи тимчасового перебування.

У контексті розвитку інформаційного суспільства, процес реформування системи дистанційної освіти був закріплений у Законі України № 1556-VII від 01.07.2014 "Про вищу освіту". У пояснювальній записці до цього Закону було вказано, що дистанційне навчання та дистанційні освітні технології можуть застосовуватися під час реалізації освітніх програм, незалежно від форми отримання освіти.

У Законі також роз'яснюється процедура ліцензування закладів, які використовують дистанційні технології в освітній системі. Зокрема, електронне навчання розглядається як організація освітнього процесу з використанням інформації, що міститься в базах даних для реалізації освітніх програм із застосуванням інформаційних технологій, технічних засобів, а також інформаційно-телекомунікаційних мереж, що забезпечують передачу цієї інформації за допомогою ліній зв'язку та взаємодію учасників освітнього процесу» [2, с. 18] (Додаток Д).

Також в Законі вказується, що реалізація освітніх програм за допомогою суто електронного навчання, дистанційних освітніх технологій в навчальному закладі передбачає створення умов для функціонування електронного інформаційно-освітнього середовища. Це середовище включає електронні інформаційні ресурси, електронні освітні ресурси, комплекс інформаційних та телекомунікаційних технологій, необхідне технічне обладнання і забезпечує

можливість здобувачам здобувати освітні програми у повному обсязі незалежно від їхнього місця знаходження» [2, с. 21-23].

Перші кроки в розвитку нормативно-правового регулювання для впровадження дистанційних технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів України зроблені. За роки використання дистанційних освітніх технологій накопичений науково-методичний, кадровий та виробничий потенціал, інформаційні ресурси та технології, існує телекомунікаційна інфраструктура.

Сьогодні нормативно-правова база дистанційної освіти та дистанційного навчання охоплює більше 400 нормативних правових актів: міжнародних (конвенції, декларації, угоди) та вітчизняних (Конституція України, закони, укази Президента України, постанови і розпорядження Уряду, накази, розпорядження, інструктивні листи, рекомендації, програми галузевих міністерств і відомств). Їхній аналіз показав, що, незважаючи на значну кількість документів, чинна нормативно-правова база системи дистанційної освіти не має чіткої систематизованості та не відповідає вимогам для ефективного розвитку системи дистанційної освіти.

Отже, питання ефективності управління дистанційною освітою сьогодні доцільно розглядати у контексті того, що від початку пандемії до сьогодні ця форма навчання є важливою для освітнього середовища. На зміну ізоляційним та санітарним обмеженням внаслідок COVID із 2022 року безпекові умови у деяких регіонах стали черговими викликами для ефективності освітньої системи України. У деяких регіонах через постійні загрози та виклики єдиною доступною формою навчання залишається онлайн-освіта через дистанційні канали. І в цьому аспекті важливим стає недопущення зниження рівня надання освітніх послуг. Проте дослідження ефективності дистанційної освіти та її оцінка ускладнена через брак статистичної інформації, що зумовлює використання додаткових методів дослідження (Додаток Г).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1 Динаміка розвитку дистанційної освіти в Україні

Для аналізу ефективності закладів, що використовують можливості дистанційної освіти по регіонах України з метою формування ефективних освітніх округів пропонується використовувати такі первинні показники, за якими ведеться статистичний облік, як: кількість дітей, зайнятих в освітньому процесі, до якого входять діти, які навчаються у закладах дошкільної освіти та діти, які навчаються в закладах загальної середньої освіти; кількість вчителів, що працюють в закладах загальної середньої освіти; кількість закладів загальної середньої освіти у регіоні та рівень їх наповнення; видатки на утримання з державного та місцевого бюджетів [9].

Фундамент інтелектуального капіталу держави закладається у закладах загальної середньої освіти, їх динаміка по Україні представлена у табл. 2.1 та рис. 2.1.

Таблиця 2.1.

Основні показники діяльності закладів (2016-2021 рр.)

Роки	Кількість закладів, що використовують дистанційне навчання, тис. од.	Кількість учнів у закладах, тис. ос.	Кількість вчителів у закладах, тис. ос.
2016-2017	16,9	3846	438
2017-2018	16,2	3922	440
2018-2019	15,5	4042	441
2019-2020	15,2	4138	440
2020-2021	14,9	4211	440

Джерело: складено автором на основі [21].

З даних, представлених у табл. 2.1, видно, що кількість закладів, що використовують дистанційне навчання у них поступово зростає. Також зростає кількість дітей, які перебувають у закладах освіти цього типу. Позитивним є те, що на фоні зростання кількості дітей поступово зростає відсоток відвідування дітей закладів середньої освіти.

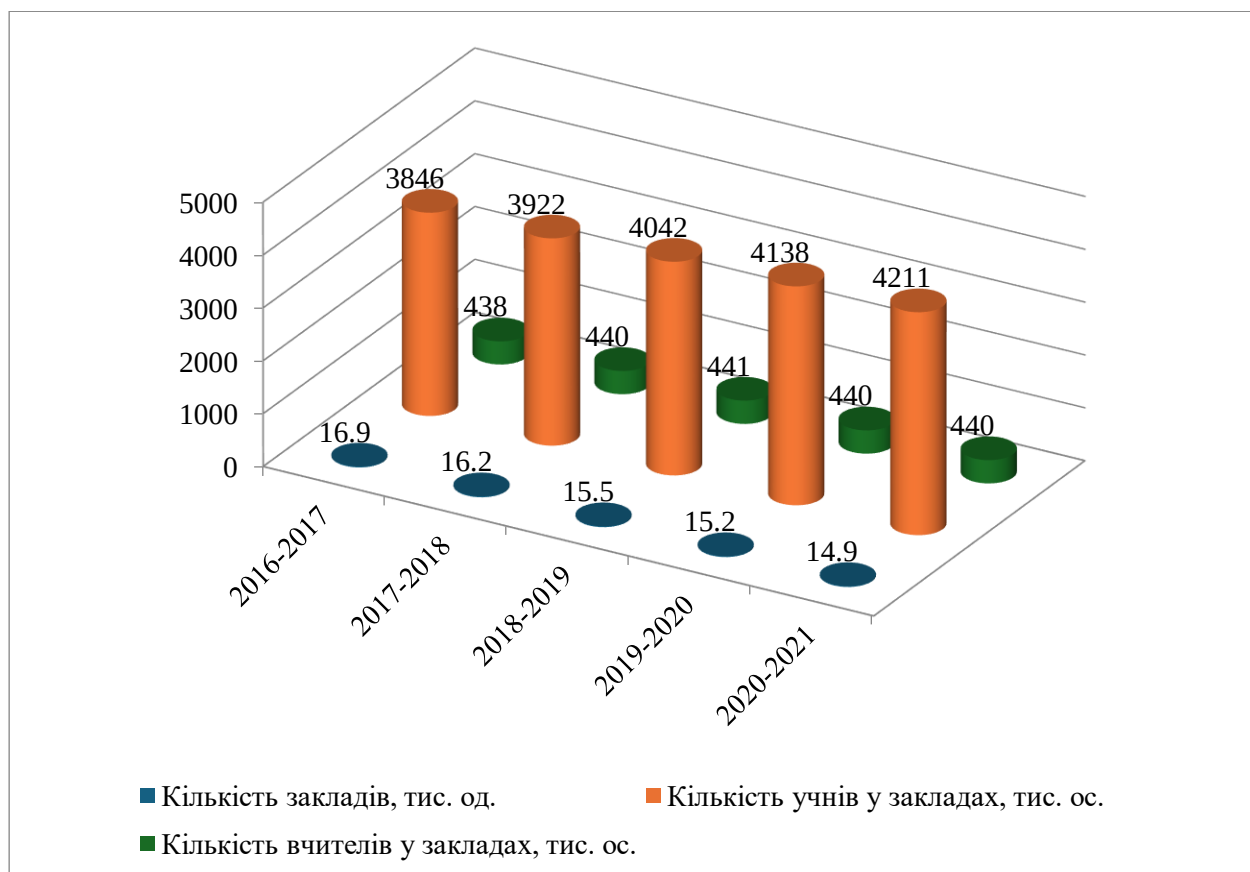

Рис. 2.1. Основні показники діяльності закладів, що використовують дистанційне навчання (2016-2021 рр.)

Джерело: складено автором на основі [27]

На часі стала поява онлайн-платформи «Всеукраїнська школа онлайн» (далі ВШО) (Всеукраїнська школа онлайн, 2022) для дистанційного навчання українських дітей як в Україні, так і за кордоном, де розміщено уроки для учнів 5–11-х класів. Методичні матеріали з організації дистанційного та змішаного навчання на базі ВШО представлено на таких ресурсах: Всеукраїнська школа онлайн. Як користуватися (Як користуватися, 2022), Освіторія (Освіторія, 2022), Інструкція щодо роботи на платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (Інструкція, 2022).

Також негативним чинником є те, що обсяги фінансування закладів, що використовують дистанційне навчання за рахунок бюджету зростають повільніше, ніж кількість учнів, яка їх відвідує. Це є негативним чинником, оскільки доступ до зовнішніх джерел фінансування у таких закладів освіти обмежений.

Фінансове забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється переважно за рахунок бюджету, однак бюджетних коштів вистачає переважно на заробітну плату працівникам таких закладів освіти, коштів на матеріальне забезпечення не вистачає.

SWOT-аналіз дистанційної освіти в Україні включає оцінку її сильних і слабких сторін, можливостей та загроз (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

SWOT-аналіз дистанційної освіти в Україні

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Дистанційна освіта надає можливість здобувачам навчатися в будь-якому місці та часі, що особливо важливо для тих, хто працює або має інші обмеження. Забезпечує доступ до освіти для здобувачів з віддалених регіонів, де можливості для традиційного навчання можуть бути обмеженими. Впровадження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у навчальний процес. Дозволяє навчальним закладам залучати здобувачів з усієї країни та світу.	Не всі здобувачі мають доступ до необхідних технічних засобів та стабільного Інтернет-з'єднання. Відсутність фізичної присутності може призводити до втрати інтерактивності та соціальної взаємодії між здобувачами та викладачами. Невідповідність якості та змісту навчальних матеріалів, а також неякісні платформи для дистанційного навчання. Деякі здобувачі можуть виявити меншу мотивацію через відсутність натхнення або взаємодії з викладачами.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Постійний розвиток технологій та створення нових платформ для навчання. Залучення здобувачів з усього світу, що розширює міжнародні можливості для навчання та співпраці. Застосування інноваційних методів та технік, що поліпшують якість дистанційного навчання. Можливість зменшення витрат для здобувачів, пов'язаних з проживанням та іншими витратами.	Відсутність кваліфікованих викладачів та вчителів які володіли б методиками ведення онлайн-курсів. Виклики, пов'язані з розробкою та впровадженням ефективних систем оцінювання у віртуальному середовищі. Збільшення ризику незаконного використання та копіювання інформації під час дистанційного навчання. Співність щодо ефективності дистанційної освіти порівняно з традиційними методами навчання.

Джерело: авторська розробка

Фінансування системи дистанційної освіти здійснюється за рахунок бюджетних коштів відповідно до державної Програми створення системи дистанційної освіти в Україні на 2000 – 2002 роки; міжнародних грантів та за рахунок позабюджетних коштів від діяльності окремих структур системи дистанційної освіти.

2.2 Оцінка ефективності управління дистанційною освітою в Україні

Питання ефективності управління дистанційною освітою сьогодні доцільно розглядати у контексті того, що від початку пандемії до сьогодні ця форма навчання є важливою для освітнього середовища. На зміну ізоляційним та санітарним обмеженням внаслідок COVID із 2022 року безпекові умови у деяких регіонах стали черговими викликами для ефективності освітньої системи України. У деяких регіонах через постійні загрози та виклики єдиною доступною формою навчання залишається онлайн-освіта через дистанційні канали. І в цьому аспекті важливим стає недопущення зниження рівня надання освітніх послуг. Проте дослідження ефективності дистанційної освіти та її оцінка ускладнена через брак статистичної інформації, що зумовлює використання додаткових методів дослідження.

Дистанційна форма є однією із доступних форм для українських здобувачів освіти відповідно до Закону України «Про освіту» [13]. Вибір дистанційної форми здійснюється батьками або іншими законними представниками дитини. Воєнний стан розширює охоплення дистанційною формою освіти, школи можуть створювати дистанційні класи/групи для дітей, які виїхали за кордон або не бажають навчатися офлайн з міркувань безпеки [30] (Додаток Б).

Поточні дослідження зосереджені на оцінці ефективності окремих інструментів дистанційної освіти та організаційних заходах її проведення. У 2020 році основною проблемою ефективності дистанційної освіти стала відсутність

системно побудованої комунікації на рівні шкіл, яка негативно впливала як на вчителів та освітніх управлінців, так і на учнів та їх батьків [32].

Так, О. Гнатюк відзначає низку основних викликів, які доцільно врахувати при управлінні дистанційною освітою задля забезпечення її ефективності [6]. Отже, основні виклики в управлінні дистанційною освітою можна структурувати наступним чином:

1) організація самоосвіти учні, у тому числі формування навичок самостійної навчальної роботи; недостатня готовність учнів до самостійного опанування навчального матеріалу; потреба залучення батьків до навчання дітей та контролю;

2) умотивованість учнів. Критична вимога для ефективності дистанційної освіти – це необхідність усвідомленої мотивації для дистанційного навчання в той час як належна мотивація під час дистанційного навчання стає комплексною проблемою;

3) комунікація, у тому числі скорочення соціальної комунікації та проблеми щодо організації комунікації під час онлайн-зустрічей та асинхронного навчання;

4) регламентування часу;

5) ускладнення індивідуалізації навчання у масовій школі під час дистанційного навчання;

6) ідентифікація учнів, у тому числі уникнення фальсифікації результатів через недостатність методів контролю за діями та результатами учнів під час дистанційного навчання;

7) необхідність опанування вчителями нових засобів та методів навчання у цифровому середовищі;

8) відсутність єдиної уніфікованої платформи [6].

Щодо питання управління дистанційною освітою під час воєнного стану МОН України для посилення ефективності цього процесу було реалізовано такі важливі заходи, як впровадження електронної платформи «Всеукраїнська школа онлайн»; запуск системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів; приєднання шкіл до системи АІКОМ, за допомогою якої впроваджені електронні

щоденники і журнали [7]. При цьому сам процес навчання може забезпечуватися у синхронному та асинхронному режимах із застосуванням численних цифрових платформ та комунікаційних сервісів. Протягом останніх років методика проведення дистанційних занять удосконалюється [7]. У той же час ефективність управління дистанційною освітою є недостатньо дослідженою ні під час карантину, ні під час воєнного стану. Значущість питання зумовлено формуванням значної прогалини у дослідженнях впливу дистанційної освіти на якість навчання.

У таблиці 2.3 представимо загальну динаміку закладів освіти та учнів закладів загальної середньої освіти на початок навчального року за даними Державної служби статистики [10].

Таблиця 2.3

Заклади загальної середньої освіти на початок НР, тис.

Роки	Кількість закладів загальної середньої освіти	Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти	З них у закладах		Випуск учнів із закладів загальної середньої освіти		Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти
			денних	вечірніх (змінних)	одержали свідоцтво про здобуття базової загальної середньої освіти	одержали атестат про здобуття повної загальної середньої освіти	
2018/19	15,5	4042	4017	25	345	195	441
2019/20	15,2	4138	4116	22	352	198	440
2020/21	14,9	4211	4191	20	345	222	440
2021/22	14,0	4230	4103	17	363	229 6	435
2022/23	13,0	4042	3122	12	366	221 6	402

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики [10]

У 2020/2021 НР кількість шкіл на дистанційній формі склала 4882 школи. Близько 30% учнів перебували на дистанційній освіті. Така ситуація вимагала адаптації та змін у системі освіти, а багато вчителів, батьків і учнів стали активно використовувати дистанційні ресурси та онлайн-курси [1].

Статистика кількості закладів із дистанційною освітою за 2021/2022 навчальний рік та 2022/2023 навчальний рік за даними Державної служби

статистики представлено у таблиці 2.4.

У 2021/2022 в Україні на дистанційному навчанні перебували 3,3 тисячі шкіл [36]. У 2022/2023 НР освітній процес реалізовано у дистанційній формі у 4 363 закладах, ще в 4 608 закладів дотримувалися змішаної форми. У п'яти областях – Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській і Херсонській – постійні загрози безпековій ситуації та ракетних обстрілів не дозволяють здійснювати освітній процес у очній чи змішаній формі, через що усі школи працюють дистанційно [32].

Таблиця 2.4

Чисельність учнів, охоплених дистанційним навчанням за 2021/2022 НР та 2022/2023 НР

Показник	Усього	2021/2022 НР		Усього	2022/2023 НР	
		У міській місцевості	У сільській місцевості		У міській місцевості	У сільській місцевості
Кількість закладів, усього	13 991	5 545	8 446	12 976	5 278	7 698
Загальна кількість учнів, осіб	4 230 358	3 034 679	1 195 679	4 041 976	2 907 979	1 133 997
Кількість учнів на дистанційній формі навчання	17 688	17 256	432	747 893	589 358	158 535

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики [30]

Відповідно до даних МОН 2023/2024 навчальний рік розпочали 12929 закладів середньої освіти, у яких навчалось 3,9 млн. учнів та 388 тис. учителів [29]. 15% закладів працюють дистанційно [3].

Отже, на рис. 2.3 представимо динаміку частки учнів, які навчалися на дистанційній формі.

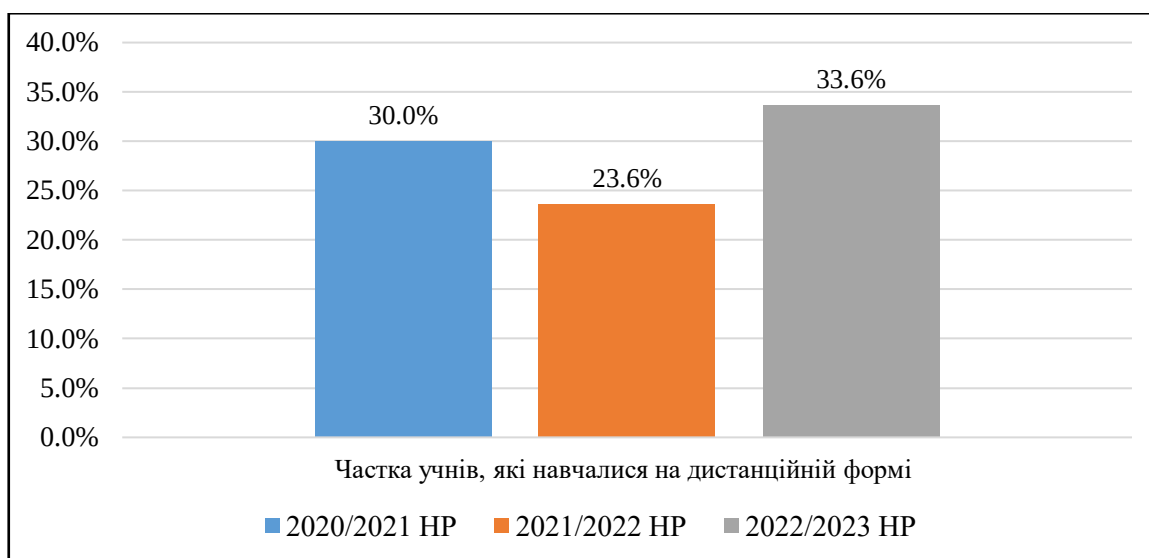

Рис. 2.3 Динаміка частки учнів, які навчалися на дистанційній формі, %

Джерело: розроблено автором на основі [29, 30, 3]

Протягом 2020-2023 рр. частка учнів, які перебували на дистанційній освіті складало 30-33,6%.

Якісним показником, який дозволяє оцінити ефективність управління дистанційною освітою є міжнародне оцінювання PISA, порівняння результатів якого за 2018 та 2022 роки дозволить виконати порівняння рівня освіти українських учнів. PISA-2018, міжнародне дослідження якості освіти, показало наступні результати 15-річних українських учнів:

1) математична компетентність – середній бал в Україні – 453 бали (у країни-лідера – 591, у середньому в країнах OECD – 489);

2) компетентність із читання – середній бал українських учнів із читання – 466 балів (у країни-лідера – 555, у середньому в країнах OECD – 487).

3) компетентність у природничих науках – середній бал в Україні – 469 балів (у країни-лідера – 590, у середньому в країнах OECD – 489) [38].

За результатами PISA 2022:

1) у математиці, головній темі PISA 2022, 15-річні діти набрали 441 бал у порівнянні з середнім показником у 472 бали в країнах ОЕСР;

2) у середньому 15-річні підлітки набрали 428 балів з читання в порівнянні з середнім показником 476 балів у країнах ОЕСР;

3) в Україні середня успішність з природничих наук 15-річних підлітків становить 450 балів, а в країнах ОЕСР – 485 балів [39].

На рис.2.4 порівняємо результати PISA 2018 та 2022.

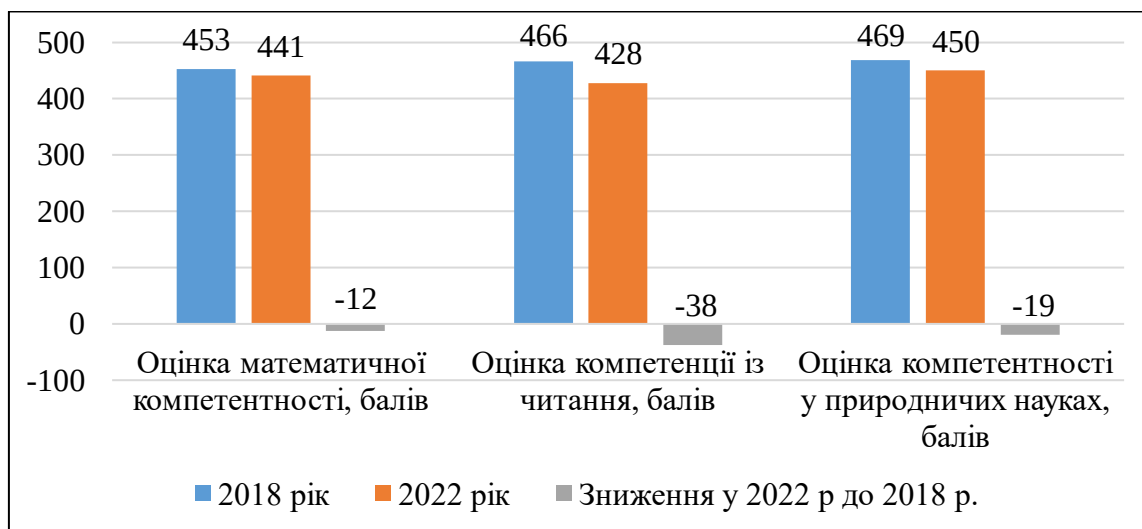

Рис. 2.4 Зміна результатів опитування учнів, %

Отже, за проведеним аналізом можемо підсумувати, що управління дистанційною освітою в Україні є неефективним, так як протягом трьох років його впровадження із охопленням в 23-30% учнів простежується критичне зниження рівня їх компетентності по основним галузям. Так, оцінка математичної компетентності скоротилося на 12 балів, компетентності із читання – на 38, а компетентності у природничих науках – на 169 балів.

Під час проведеного дослідження з'ясовано, що протягом останніх трьох повних навчальних років близько третини учнів отримали освітні послуги в дистанційному форматі. Це зумовлено тим, що у 2020/2021 НР були впроваджені антипандемійні обмеження, а у 2021/2022 НР та 2022/2023 НР учні змушені були вчитися в умовах воєнного стану. Міжнародні оцінювання PISA у 2018 році були проведені в умовах того, що усіх заклади України працювали в очній формі. У той же час результати оцінювання PISA у 2022 році вказали на значні зниження основних компетентностей 15-річних учнів (із математики, читання та природничих наук). Порівнюючи результати PISA у 2022 році із 2018 роком з'ясовано, що рівень компетентності критично скоротився, що вказує на те, що впровадження дистанційної освіти не відбувалося ефективно, і його управління

здійснюється на неналежному рівні, не враховуючи вимоги часу, що має прямий вплив на недостатність освітніх послуг і, відповідно, зниження ефективності освіти в цілому.

На нашу думку, подальші дослідження необхідно спрямувати на пошуки підвищення ефективності дистанційної освіти в Україні, враховуючи затяжний характер військових дій та невизначений строк звершення війни. До закінчення війни у багатьох регіонах учні змушені будуть продовжувати дистанційну освіту. Крім того, необхідно проаналізувати регіональні зміни у якості освіти, особливо акцентуючи увагу на регіонах, де дистанційна освіта впроваджена через посилену небезпеку фізичного перебування учнів у закладах освіти. Це дасть поштовх для подальшої оптимізації дистанційної освіти в Україні внаслідок виявлення прогалин у управлінських процесах та їх нівелювання.

2.3 Аналіз особливостей функціонування дистанційної освіти та її вплив на освітню систему України

Аналізуючи функціонування дистанційної освіти в Україні, слід враховувати кілька ключових аспектів. По-перше, вона значно розширює доступність освіти, забезпечуючи можливість навчання людей, які раніше мали обмежений доступ, наприклад, тим, хто проживає в віддалених регіонах. По-друге, дистанційна освіта надає гнучкість і можливість адаптації графіку навчання до індивідуальних потреб. Використання інформаційних технологій робить процес більш інтерактивним і забезпечує доступ до різноманітних навчальних ресурсів. Крім того, дистанційна освіта сприяє міжнародному обміну знань і досвіду.

Дистанційна освіта в Україні приносить значну користь для економіки та суспільства. Забезпечуючи доступність навчання незалежно від географічного розташування, вона сприяє розвитку людського капіталу, що в свою чергу є важливим фактором економічного зростання. Розширення можливостей для навчання онлайн сприяє розвитку інновацій та цифрової економіки. Ефективне

використання ресурсів, оптимізація навчальної інфраструктури та розширення доступу до вищої освіти сприяють створенню динамічного трудового ринку та підвищенню конкурентоспроможності країни в глобальному контексті. Такий підхід сприяє також розвитку навичок, необхідних у цифровій епосі, та створює умови для ширшого доступу до якісної освіти в усіх верствах населення.

1. Розширення доступності:

Дистанційна освіта відкриває можливості для отримання освіти людьми, які раніше мали обмежений доступ, такими як ті, хто проживає у віддалених регіонах або має обмежену можливість особисто відвідувати навчальний заклад.

2. Гнучкість та адаптивність:

Дистанційна освіта дозволяє здобувачам вибирати зручний графік навчання, а також пристосовувати темп індивідуального навчання до своїх потреб та можливостей.

3. Використання технологій:

Застосування інформаційних технологій і платформ для дистанційного навчання робить процес більш інтерактивним і забезпечує доступ до різноманітних навчальних ресурсів.

4. Міжнародне співробітництво:

Дистанційна освіта створює можливість для міжнародного обміну знань і досвіду, сприяючи співробітництву між навчальними закладами та здобувачами з різних країн.

5. Виклики та проблеми:

З нею також пов'язані виклики, такі як необхідність високої самодисципліни учнів, обмежені можливості для соціальної взаємодії і можливість втрати мотивації через відсутність особистого контакту.

6. Роль вчителів та методів оцінювання:

Для успішного функціонування дистанційної освіти важлива роль вчителів, які повинні бути підготовлені до викладання в онлайн середовищі, а також розробка ефективних методів оцінювання дистанційних здобувачів.

7. Зрушення уявлень про традиційну освіту:

Дистанційна освіта викликає переосмислення традиційних підходів до навчання та вимагає нових стратегій взаємодії між вчителями та учнями.

8. Підготовка вчителів та інфраструктура:

Необхідно забезпечити адекватну підготовку вчителів до використання дистанційних технологій та розвивати відповідну інфраструктуру для підтримки дистанційного навчання.

Чимало людей правомірно вважають, що якість викладання і навчання в цілому розглядається як інституціональна відповідальність, тобто як учні, так і викладачі очікують, що буде здійснюватися контроль якості курсів, які викладаються виключно в дистанційному режимі, безпосередньо в навчальному закладі, або ж тих, які проводяться комплексно. Крім того, універсальна і ефективна система контролю отриманих знань має бути присутня в дистанційних курсах також як і при класичній освіті. Необхідний і широкий асортимент інструментів для зворотного зв'язку.

Навчальний заклад обов'язково повинен призначити особу або групу осіб, наділених адміністративними повноваженнями, для моніторингу та забезпечення якості онлайн-курсу. Деякі засоби забезпечення якості можуть включати в себе [8]:

1. Посилення процесу розвитку шляхом установаження міждисциплінарного огляду курсів, проведеного з ініціативи професорсько-викладацького складу, відповідно до навчальних програм; розробка консультаційних рекомендацій з питань навчання здобувачів і слухачів курсів для управління і розвитку навчальною програмою.

2. Забезпечення наявності якісного контенту шляхом надання доступу до академічних і технічних консультантів, які можуть надати допомогу здобувачам протягом усього періоду навчання.

3. Перегляд і постійне вдосконалення програми зі включенням в цей процес усіх зацікавлених сторін;

4. Створення сприятливого середовища для додаткової мотивації учнів. Вибір інструкторів, які будуть забезпечувати дистанційне навчання, має вирішальне значення для успіху програми.

Ці викладачі повинні бути гнучкими, новаторами і творчо активними, так як дистанційна робота зі здобувачем є проблемою, відмінною від проблеми роботи в традиційному класі.

Дистанційна освіта в Україні має особливу важливість у період війни, надаючи значну користь для життя людини в умовах конфлікту. Вона дозволяє людям отримувати освіту та розвивати навички, не виходячи зі своїх домівок чи інших безпечних місць. Це стає надзвичайно важливим у ситуації військових дій, коли фізичний доступ до навчальних закладів може бути обмеженим або небезпечним. Дистанційна освіта надає можливість здобувати знання, розвивати вміння та підтримувати когнітивний розвиток, що є важливим для самореалізації та забезпечення психологічного благополуччя в умовах воєнного стресу. Крім того, вона може виступати як інструмент соціальної інтеграції, надаючи можливість спілкування та взаємодії з іншими здобувачами та викладачами, що сприяє створенню віртуальної спільноти та підтримці учасників освітнього процесу в умовах невпевненості та нестабільності в період війни. Таким чином, дистанційна освіта в Україні не лише допомагає зберегти неперервність навчання, але і виконує важливу соціальну та психологічну роль в умовах воєнного конфлікту.

З іншого боку, існують виклики, такі як необхідність високої самодисципліни здобувачів і обмежені можливості для соціальної взаємодії. Роль вчителів і методи оцінювання також потребують уваги та підготовки. Дистанційна освіта вимагає переосмислення традиційних підходів до навчання та викликає зміни в уявленнях про освітній процес. Також важлива підготовка вчителів та створення відповідної інфраструктури для підтримки дистанційного навчання.

У сучасному світі дистанційна освіта стала не лише альтернативою традиційним формам навчання, але й необхідним елементом освітнього процесу, особливо в умовах стрімкої цифрової трансформації, пандемії та війни. Втім, разом із зростанням популярності дистанційного навчання з'являються ряд проблем, які потребують уваги та вирішення з боку управлінців, викладачів та здобувачів.

Для відображення широкого спектру викликів, з якими можуть стикатися освітні заклади, а також підкреслення необхідності розвитку ефективних стратегій наведу проблематику управління дистанційною освітою(табл.2.5).

Табл.2.5

Проблематика управління дистанційною освітою

Проблема	Опис
Технологічні обмеження	- Неоднаковий доступ здобувачів до необхідних технічних засобів та Інтернету. - Зростання цифрового поділу через відсутність доступу до технологій у деяких груп населення.
Якість контенту і взаємодія	- Необхідність створення ефективного навчального контенту для дистанційного навчання. - Складнощі в організації ефективної взаємодії між викладачами та здобувачами у віртуальному середовищі.
Мотивація та самодисципліна здобувачів	- Низький рівень мотивації та самодисципліни здобувачів через відсутність фізичного контакту з викладачами та однолітками. - Потреба використовувати нові стратегії та методи для стимулювання мотивації та розвитку самодисципліни у дистанційному навчанні.
Оцінювання	- Складнощі у розробці об'єктивних методів оцінювання, які відображають реальні досягнення здобувачів у дистанційному навчанні. - Проблема плагіату та інших форм академічної нечесності у віртуальному навчальному середовищі.
Тривалість інтеракції	- Потреба забезпечити баланс між тривалістю онлайн-уроків та перервами для уникнення втоми та збереження уваги здобувачів.
Соціальний аспект	- Відсутність можливості спілкуватися особисто з однолітками та викладачами може вплинути на психологічний стан та соціальний розвиток.

Джерело: авторська розробка

Аналіз проблематики управління дистанційною освітою відкриває широкий спектр викликів, з якими стикаються учасники освітнього процесу. Технологічні обмеження, якість навчального контенту, мотивація здобувачів та багато інших аспектів потребують уваги та виважених стратегій управління.

Загалом успішне управління дистанційною освітою вимагає комплексного підходу та постійного вдосконалення. Попереджаючи та вирішуючи проблеми, є можливість забезпечити доступність та якість освіти для всіх учасників, зробивши її більш ефективною та доступною у будь-який час та в будь-якому місці.

Узагальнюючи, дистанційна освіта в Україні відкриває нові можливості, але потребує уважного врахування її викликів та підготовки всіх учасників.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

3.1 Управлінські рекомендації по підвищенню ефективності дистанційної освіти в Україні

Одним із стратегічних напрямів реформування освітньої системи України є активне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Для організації та впровадження дистанційного навчання необхідно обрати навчальну платформу.

Дистанційна навчальна платформа – це програмне забезпечення, яке служить для організації та впровадження дистанційного навчання. Вона надає інструменти для створення та управління навчальним контентом, індивідуальним навчанням і репетиторством. Ця платформа об'єднує викладачів, учнів і адміністраторів, дозволяючи їм спілкуватися, спільно працювати та взаємодіяти під час навчання. Викладачі можуть створювати курси, використовуючи різноманітні педагогічні ресурси, індивідуалізувати навчальний матеріал та підтримувати здобувачів у їхній діяльності. Учні мають можливість вивчати матеріал, виконувати вправи та спілкуватися з викладачами. Адміністратори відповідають за підтримку та адміністрування платформи, керування доступом та правами користувачів і забезпечення зв'язку з іншими інформаційними системами.

Наведу порівняльну характеристику дистанційних платформ(табл.3.1).

Табл.3.1

Порівняльна характеристика дистанційних платформ

Платформа	Кошти за користування	Функціональні можливості	Легкість використання	Підтримка користувачів
Zoom	Платна/безкоштовна	Відеоконференції, чат, записи зустрічей	Проста	Так

Продовження табл. 3.1

Google Meet	Безкоштовна	Відеоконференції, чат, спільна робота з документами	Проста	Так
Microsoft Teams	Платна/безкоштовна	Відеоконференції, чат, спільна робота з документами, інтеграція з Office 365	Складна	Так
Skype	Платна/безкоштовна	Відеоконференції, чат, голосові дзвінки	Середня	Так

Джерело: авторська розробка

Виходячи з табл.3.1 можу зробити наступні висновки. Щодо вартості користування то Google Meet та Skype надають безкоштовний доступ, тоді як Zoom, Microsoft Teams та Webex пропонують як платні, так і безкоштовні варіанти, але з різними обмеженнями. Щодо функціональних можливостей то у всіх платформ є базові функції, такі як відеоконференції та чат, але різні платформи можуть мати додаткові можливості, такі як спільна робота з документами або інтеграція з іншими програмами. Якщо говорити про легкість використання Zoom та Google Meet відомі своєю простотою використання, тоді як Microsoft Teams та Webex можуть виявитися складними для новачків.

Рекомендації для керівників навчальних закладів щодо створення та функціонування платформи дистанційного навчання:

1. Керівники навчальних закладів повинні забезпечити організацію інформаційного простору, що сприятиме ефективності та безперервності навчально-виховного процесу. Для цього важливо узгодити структуру платформи з системним адміністратором, який відповідає за її функціонування, і зробити її доступною та безпечною для всіх учасників.

2. Створення платформи для двостороннього спілкування між всіма учасниками навчально-виховного процесу через офіційний сайт навчального закладу є ключовим етапом для успішної організації дистанційного навчання.

3. Для зручності реєстрації користувачів необхідно створити єдину базу облікових записів, яка буде використовуватися для авторизації учасників під час навчання.

4. Належний контроль доступу до платформи має забезпечити тільки учасникам навчально-виховного процесу, причому з різними рівнями доступу. Адміністратори повинні мати найвищий рівень доступу для керування платформою, а керівники навчальних закладів – для контролю навчального процесу. Викладачам має бути наданий доступ з можливістю додавання матеріалів та оцінювання завдань.

Загальний доступ до навчання повинен бути обмежений з метою захисту від зовнішніх втручань та збереження конфіденційності персональних даних.

5. Для зручного користування платформою дистанційного навчання кожен викладач і учень повинні мати свій особистий обліковий запис, який вони будуть використовувати для авторизації на платформі. Це забезпечить їхню ідентифікацію під час використання платформи та надасть можливість особистого контролю за їхніми діями на ній. База даних облікових записів має бути обов'язковою для впізнавання учасників дистанційного навчання. Важливо забезпечити захист цієї бази даних, щоб уникнути витоку персональної інформації. Кожен учасник повинен мати доступ лише до свого особистого кабінету на платформі, забезпечуючи конфіденційність та безпеку його даних.

6. Необхідно строго дотримуватися чинного законодавства, що регулює питання нерозголошення персональних даних учасників навчально-виховного процесу. Це означає, що всі дані користувачів, зокрема інформація про їхній особистий життєвий та фінансовий стан, мають бути оброблені та збережені з урахуванням вимог щодо конфіденційності та безпеки. Це є важливою передумовою для забезпечення довіри учасників до системи дистанційного навчання та їхньої готовності активно взаємодіяти з нею.

Наведу рекомендації для вчителів щодо безпеки використання платформ дистанційного навчання.

Під час проведення онлайн-конференцій важливо надавати посилання на запрошення лише у закриті групи спілкування. Це допоможе запобігти несанкціонованому доступу користувачів, які не мають відношення до навчального процесу.

Для забезпечення безпеки під час приєднання до відеоконференцій, проведення опитувань та тестувань, важливо надсилати посилання на електронну пошту. Це дозволить контролювати доступ до матеріалів та активностей лише учасників, які мають відповідні дозволи.

Під час онлайн-спілкування адміністратор (викладач) повинен використовувати інструменти, що дозволяють керувати пристроями учасників зустрічі. Це включає можливість вимикати або включати мікрофони, контролювати екрани трансляції та за потреби видаляти учасників конференції, щоб забезпечити безпеку та ефективність навчального процесу.

Також наведу рекомендації для здобувачів щодо безпеки використання платформ дистанційного навчання:

- ніколи не передавайте особисту інформацію про себе, таку як адреса, номер телефону чи інші конфіденційні дані, через платформу дистанційного навчання. Зберігайте свої особисті дані в безпечності, уникайте їхнього розголошення в публічних чатах чи обговореннях;

- ніколи не діліться своїм паролем до облікового запису на платформі дистанційного навчання ні з ким, навіть якщо це вимагається адміністратором чи викладачем. Ваш пароль – це особиста інформація, яку слід захищати від несанкціонованого доступу;

- завжди пам'ятайте про ввічливість та етикет при взаємодії з іншими користувачами платформи через електронну пошту. Уникайте використання образливих, нецензурних або непристойних висловлювань. Будьте поважними та ввічливими, навіть у віртуальному середовищі.

Рекомендації щодо безпеки використання платформ дистанційного навчання важливі для всіх учасників навчального процесу – від керівників навчальних закладів і викладачів до самих здобувачів. Забезпечення

конфіденційності та безпеки особистих даних, управління доступом та взаємодія в електронному середовищі – це основні аспекти, які слід враховувати під час використання цих платформ.

Варто наголосити на важливості обережного ставлення до особистої інформації та паролів, уважності під час взаємодії з електронною поштою та іншими користувачами, а також на необхідності використання відповідних інструментів безпеки для контролю за доступом та управлінням зустрічами та конференціями.

Враховуючи ці рекомендації, учасники навчального процесу зможуть максимально захистити свою конфіденційність та безпеку під час використання платформ дистанційного навчання, що сприятиме ефективності та успішності навчання в онлайн-середовищі.

3.2. Заходи по впровадженню управлінських рекомендацій

Для успішної реалізації управлінських рекомендацій щодо вдосконалення системи дистанційного навчання в українських навчальних закладах, необхідно провести комплекс заходів, спрямованих на підготовку персоналу, впровадження технічних засобів та створення відповідної інфраструктури (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Заходи щодо вдосконалення системи дистанційної освіти

Захід	Опис
Організація навчальних семінарів та тренінгів	Проведення навчальних заходів для підготовки персоналу до користування платформами дистанційного навчання та забезпечення безпеки використання.
Забезпечення технічних ресурсів	Придбання та впровадження необхідного обладнання, забезпечення стабільного інтернет-з'єднання та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури.

Продовження табл.3.2

Розробка політики щодо захисту даних	Розробка та впровадження політики збору, зберігання та обробки особистих даних учасників навчального процесу під час використання платформ дистанційного навчання.
Проведення навчання з питань безпеки даних	Навчання персоналу з питань безпеки даних та впровадження технічних заходів захисту інформації.

Джерело: авторська розробка

У поданій вище таблиці надано зрозуміле та систематизоване уявлення про заходи, необхідні для впровадження управлінських рекомендацій щодо дистанційного навчання. Кожен зазначений захід відображає конкретну дію, спрямовану на покращення інфраструктури та безпеки навчального процесу.

Організація навчальних заходів дозволить персоналу здобути необхідні навички та знання, щоб ефективно користуватися платформами дистанційного навчання та забезпечувати безпеку використання. Забезпечення технічних ресурсів є важливим кроком для створення умов для проведення дистанційних занять та сприяє стабільності навчального процесу. Розробка політики захисту даних та навчання персоналу з питань безпеки даних забезпечує захист особистих даних учасників навчання під час використання платформ дистанційного навчання.

Для успішного впровадження управлінських рекомендацій з підвищення ефективності дистанційної освіти можна визначити ще наступні заходи:

- розробка і впровадження стандартів якості: створення стандартів, які визначають якість дистанційної освіти та впровадження їх в усі вищі навчальні заклади;

- навчання та підтримка викладачів: організація навчальних курсів та тренінгів для викладачів щодо використання сучасних технологій та методів дистанційного навчання;
- створення центрів консультацій: розробка та утримання центрів консультацій для викладачів і здобувачів з питань дистанційної освіти;
- партнерство з ІТ-компаніями: залучення ІТ-компаній до співпраці та партнерства для створення та вдосконалення цифрових навчальних платформ;
- наукові дослідження та розробки: проведення наукових досліджень для визначення ефективних методів дистанційного навчання та впровадження розробок на основі отриманих результатів;
- оновлення технічної бази: регулярне оновлення технічного обладнання та програмного забезпечення для забезпечення високої якості дистанційної освіти;
- нормативно-правове регулювання: активна участь у створенні та вдосконаленні нормативно-правового поля для дистанційної освіти;
- професійний розвиток викладачів: сприяння професійному розвитку викладацького складу через організацію тренінгів та курсів підвищення кваліфікації;
- співпраця з ІТ-сферою: забезпечення активної взаємодії між університетами та ІТ-компаніями для обміну досвідом та ресурсами в галузі дистанційної освіти.

Усі ці заходи взаємодоповнюють один одного та сприяють створенню безпечного та ефективного середовища для навчання в онлайн-форматі, а також спрямовані на систематичне покращення дистанційної освіти та забезпечення її ефективності в українських навчальних закладах.

Під час впровадження управлінських рекомендацій щодо дистанційного навчання можуть з'явитися певні ризики (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Ризики впровадження управлінських рекомендацій та шляхи їх уникнення

Ризик	Шляхи уникнення
Технічні проблеми	✓ Проведення аналізу потреб в технічних ресурсах перед впровадженням. ✓ Налаштування та оновлення необхідного обладнання. ✓ Забезпечення стабільного інтернет-з'єднання.
Проблеми безпеки даних	✓ Розробка та впровадження політики захисту даних. ✓ Проведення навчання персоналу з питань безпеки. ✓ Встановлення технічних заходів захисту інформації.
Недостатня підготовка персоналу	✓ Проведення навчання та тренінгів з використання платформ та забезпечення безпеки даних. ✓ Залучення експертів для консультацій та підтримки персоналу.
Відмова користувачів від нововведень	✓ Забезпечення ефективної комунікації та демонстрації переваг впровадження дистанційного навчання. ✓ Врахування потреб та думок користувачів у плануванні та впровадженні
Неправильне використання платформи	✓ Надання докладних інструкцій користувачам. ✓ Підтримка та консультації з використання платформи.

Джерело: авторська розробка

Висновки щодо таблиці показують, що ідентифікація потенційних ризиків і розробка стратегій їх уникнення є ключовим етапом у впровадженні управлінських рекомендацій щодо дистанційного навчання. Визначення технічних, безпекових та інших аспектів, які можуть стати перешкодою для успішного впровадження, дозволяє розробити ефективний план дій.

Шляхи уникнення ризиків, які включають аналіз потреб, налаштування обладнання, розробку політики безпеки та навчання персоналу, демонструють, що проактивний підхід до управління ризиками може допомогти забезпечити успішне впровадження дистанційного навчання. Такий підхід забезпечить високу ступінь безпеки та ефективності у використанні платформ дистанційного навчання, що в свою чергу сприятиме покращенню якості освіти та задоволенню потреб користувачів.

ВИСНОВКИ

Під дистанційною освітою слід розуміти форму навчання, що відбувається при фізичному відокремленні суб'єктів освітнього процесу у просторі та часі. Це вимагає певної методики розробки навчальних матеріалів і стратегії викладання, використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології дистанційного навчання.

Дистанційне навчання реалізується за допомогою технологій дистанційної освіти, що передбачає технології опосередкованого активного спілкування викладачів із здобувачами за допомогою телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи здобувачів із навчальним матеріалом у електронному форматі. Вибір конкретної технології для дистанційної освіти залежить від матеріальних та технічних можливостей навчального закладу і готовності потенційних користувачів до навчання, враховуючи їхній стартовий рівень і доступ до технічних засобів.

Елементи технологій дистанційного навчання активно використовуються у педагогічній практиці, в цьому випадку практика випереджає теорію і закони.

Сьогодні нормативно-правова база дистанційної освіти та дистанційного навчання охоплює більше 400 нормативних правових актів: міжнародних (конвенції, декларації, угоди) та вітчизняних (Конституція України, закони, укази Президента України, постанови і розпорядження Уряду, накази, розпорядження, інструктивні листи, рекомендації, програми галузевих міністерств і відомств). Їхній аналіз показав, що, незважаючи на значну кількість документів, чинна нормативно-правова база системи дистанційної освіти не має чіткої систематизованості та не відповідає вимогам для ефективного розвитку системи дистанційної освіти.

Під час проведеного дослідження з'ясовано, що протягом останніх трьох повних навчальних років близько третини учнів отримали освітні послуги в дистанційному форматі. Це зумовлено тим, що у 2020/2021 НР були впроваджені

антипандемійні обмеження, а у 2021/2022 НР та 2022/2023 НР учні змушені були вчитися в умовах воєнного стану. Міжнародні оцінювання PISA у 2018 році були проведені в умовах того, що усіх заклади України працювали в очній формі. У той же час результати оцінювання PISA у 2022 році вказали на значні зниження основних компетентностей 15-річних учнів (із математики, читання та природничих наук). Порівнюючи результати PISA у 2022 році із 2018 роком з'ясовано, що рівень компетентності критично скоротився, що вказує на те, що впровадження дистанційної освіти не відбувалося ефективно, і його управління здійснюється на неналежному рівні, не враховуючи вимоги часу, що має прямий вплив на недостатність освітніх послуг і, відповідно, зниження ефективності освіти в цілому.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на пошуки підвищення ефективності дистанційної освіти в Україні, враховуючи затяжний характер військових дій та невизначений строк звершення війни. До закінчення війни у багатьох регіонах учні змушені будуть продовжувати дистанційну освіту. Крім того, необхідно проаналізувати регіональні зміни у якості освіти, особливо акцентуючи увагу на регіонах, де дистанційна освіта впроваджена через посилену небезпеку фізичного перебування учнів у закладах освіти. Це дасть поштовх для подальшої оптимізації дистанційної освіти в Україні внаслідок виявлення прогалин у управлінських процесах та їх нівелювання.

Аналіз проблематики управління дистанційною освітою відкриває широкий спектр викликів, з якими стикаються учасники освітнього процесу. Технологічні обмеження, якість навчального контенту, мотивація здобувачів та багато інших аспектів потребують уваги та виважених стратегій управління.

Загалом успішне управління дистанційною освітою вимагає комплексного підходу та постійного вдосконалення. Попереджаючи та вирішуючи проблеми, є можливість забезпечити доступність та якість освіти для всіх учасників, зробивши її більш ефективною та доступною у будь-який час та в будь-якому місці.

Рекомендації щодо безпеки використання платформ дистанційного навчання важливі для всіх учасників навчального процесу – від керівників навчальних закладів і вчителів до самих здобувачів. Забезпечення конфіденційності та безпеки особистих даних, управління доступом та взаємодія в електронному середовищі – це основні аспекти, які слід враховувати під час використання цих платформ.

Враховуючи ці рекомендації, учасники навчального процесу зможуть максимально захистити свою конфіденційність та безпеку під час використання платформ дистанційного навчання, що сприятиме ефективності та успішності навчання в онлайн-середовищі.

Для успішної реалізації управлінських рекомендацій щодо вдосконалення системи дистанційного навчання в українських навчальних закладах, необхідно провести комплекс заходів. Організація навчальних заходів дозволить персоналу здобути необхідні навички та знання, щоб ефективно користуватися платформами дистанційного навчання та забезпечувати безпеку використання. Забезпечення технічних ресурсів є важливим кроком для створення умов для проведення дистанційних занять та сприяє стабільності навчального процесу. Розробка політики захисту даних та навчання персоналу з питань безпеки даних забезпечує захист особистих даних учасників навчання під час використання платформ дистанційного навчання. Усі ці заходи взаємодоповнюють один одного та сприяють створенню безпечного та ефективного середовища для навчання в онлайн-форматі, а також спрямовані на систематичне покращення дистанційної освіти та забезпечення її ефективності в українських навчальних закладах.

Ідентифікація потенційних ризиків і розробка стратегій їх уникнення є ключовим етапом у впровадженні управлінських рекомендацій щодо дистанційного навчання. Визначення технічних, безпекових та інших аспектів, які можуть стати перешкодою для успішного впровадження, дозволяє розробити ефективний план дій.

Такий підхід забезпечить високу ступінь безпеки та ефективності у використанні платформ дистанційного навчання, що в свою чергу сприятиме покращенню якості освіти та задоволенню потреб користувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар М. (2021). Скільки шкіл в Україні навчає учнів дистанційно: точні дані. 24TV. 9 квітня 2021. URL: https://24tv.ua/education/skilki-shkil-ukrayini-navchaye-ditey-distantsiyno-novini-ukrayini_n1593213 (дата звернення: 11.04.2024)
2. Васильченко Л. В. Дистанційне навчання: науково-методичне забезпечення, інформаційний простір навчального закладу. Х.: Основа, 2019. 208 с.
3. Волошин М. У якому форматі працювала більшість українських шкіл цієї осені. 24ТВ. 2023. URL: https://24tv.ua/education/osvita-pid-chas-viyni-yakomu-formati-pratsyuvala-bilshist-shkil_n2444034 (дата звернення: 11.04.2024)
4. Воронкін О.С. Організація діяльності тьютора в системі дистанційного навчання вищого навчального закладу. *Інформаційні технології в освіті*, 2016. Вип. 26. С. 177–191.
5. Галецький С. М. Історія розвитку дистанційної освіти у світі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічна. Бердянськ : БДПУ, 2018. Вип. 1. С. 11–16.
6. Гнатюк О. (2021). Дистанційне навчання: проблеми, пошуки, виклики. Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів. № 16-23. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728350/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf> (дата звернення: 11.04.2024)
7. Гнатюк О. (2022). Дистанційна освіта в умовах воєнного стану. Digital Library NAES of Ukraine. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732418/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf> (дата звернення: 11.04.2024)
8. Григоров Г. Тренд дистанційної освіти: проблеми та перспективи впровадження. *Грані*, 2021. № 3. С. 98-103.
9. Данильчук О.М., Мельник Д.В. Переваги та недоліки дистанційного навчання у ЗВО. Scientific Collection “InterConf” (36) : with the Proceedings of the

7'th International Scientific and Practical Conference "Challenges in Science of Nowadays" (November 26–28, 2020). Washington, USA : En Deavours Publisher, 2020. P. 404–410.

10. Державна служба статистики (2022). Загальна середня та професійна (професійно-технічна) освіта в Україні. Статистична інформація. Освіта. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.04.2024)

11. Жовнір Н. М. Види дистанційної освіти. Збірник матеріалів III Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції (27 вересня 2018 р.). Київ, 2018. С. 57-60.

12. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 37–38. С. 16–27. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 24.01.2024).

13. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 11.04.2024)

14. Колот А. М. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; А. М. Колот, О. О. Герасименко. – Київ : КНЕУ, 2021. – 488 с.

15. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.) URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 20.01.2024).

16. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Київ, 2011. 12 с.

17. Коровайченко Ю. М. Фактори нормативного забезпечення дистанційної освіти. *Нові технології навчання : наук. метод. зб.* К., 2011. Вип. 30. С. 254.

18. Корсунська Н. О. Дистанційне навчання: підходи до реалізації. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць.* Вінниця, 2018. С. 29–32.

19. Кронівець Т. М. Правове регулювання дистанційної освіти в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Правова інформатика*, 2013. № 2 (38). С. 19–24.
20. Курлянд З.Н., Осипова Т.Ю., Гурін Р.С. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник. Київ: Знання, 2012. 390 с.
21. Кухаренко В. М. Про систему дистанційного навчання у відкритому дистанційному курсі. *Інформаційні технології в освіті*, 2012. Вип. 11. С. 32–42.
22. Ліцензійні умови надання освітніх послуг у сфері вищої освіти за дистанційною формою навчання: Проєкт прийнятий за основу на засіданні ДАК 21.06.05. Київ, 2015. 2 с.
23. Лопушняк Г. С., Скидан М. І. Заклади вищої освіти і стейкхолдери: проблеми та перспективи співпраці. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2023. №6. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-6-8961> (дата звернення: 03.02.2024).
24. Лопушняк Г.С., Шандар А.М., Милян Р.В. Освітні траєкторії формування цифрових компетентностей. *Галицький економічний вісник*, 2023. №3. С. 19–30.
25. Лопушняк Г.С., Данилевич Н.С. Регламентація трудової діяльності науково-педагогічних працівників у період воєнного стану. *Актуальні проблеми економіки*, 2022, № 12 (258). С.14 – 27.
26. Ляшенко І.В. Перспективи розвитку дистанційного навчання у вищій школі. *Народна освіта*, 2015. Вип. 1 (25). URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2682 (дата звернення: 03.02.2024).
27. Мальований Ю.І. Дистанційне навчання: реалії і перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2020. № 2 (1). DOI: 10.37472/2707-305X-2020-2-1-10-1.
28. Мельник Ю.В., Бороденко Н.Д., Богданова Н.В. Деякі проблеми організації дистанційного навчання у ВНЗ. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle : збірник праць V Міжнародної науково-

- практичної конференції. 2017. URL: <http://2017.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=114> (дата звернення: 03.02.2024).
29. МОН (2023). Загальна середня освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/zagalna-serednya-osvita> (дата звернення: 11.04.2024)
30. МОН (2023а). Очна, дистанційна, екстернат, сімейна: батьки можуть обрати форму навчання. 11.09.2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ochna-distancijna-eksternat-simejna-batki-mozhut-obrati-formu-navchannya> (дата звернення: 11.04.2024)
31. Морзе Н. В. Інформаційні технології в навчанні. Київ: Видавнича група ВНВ, 2014. 240 с.
32. НУШ (2020). Дослідження стану реалізації дистанційного навчання в Україні (березень – квітень 2020 р.). URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/Research2020_ProSvit_MF1.pdf (дата звернення: 11.04.2024)
33. НУШ (2023). Кількість учнів на онлайн-навчанні зменшилася після канікул. URL: <https://nus.org.ua/news/kilkist-uchniv-na-onlajn-navchanni-zmenshylasya-pislya-kanikul-shkarlet/> (дата звернення: 11.04.2024)
34. Організація дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти: аналітична довідка. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/37776.pdf> (дата звернення: 04.02.2024).
35. Петухова Л. Є. Електронна система підтримки нормативно-правової бази дистанційної системи навчання. *Інформаційні технології в освіті*, 2010. Вип. 7. С. 12–18.
36. Питання інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України № 605 від 31.08.94 р. Зібрання постанов Уряду України. 1994. № 12. С. 298.
37. Укрінформ (2021). В Україні на дистанційному навчанні – 3,3 тисячі шкіл. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3323446-v-ukraini-na-distancijnomu-navcanni-33-tisaci-skil.html> (дата звернення: 11.04.2024)

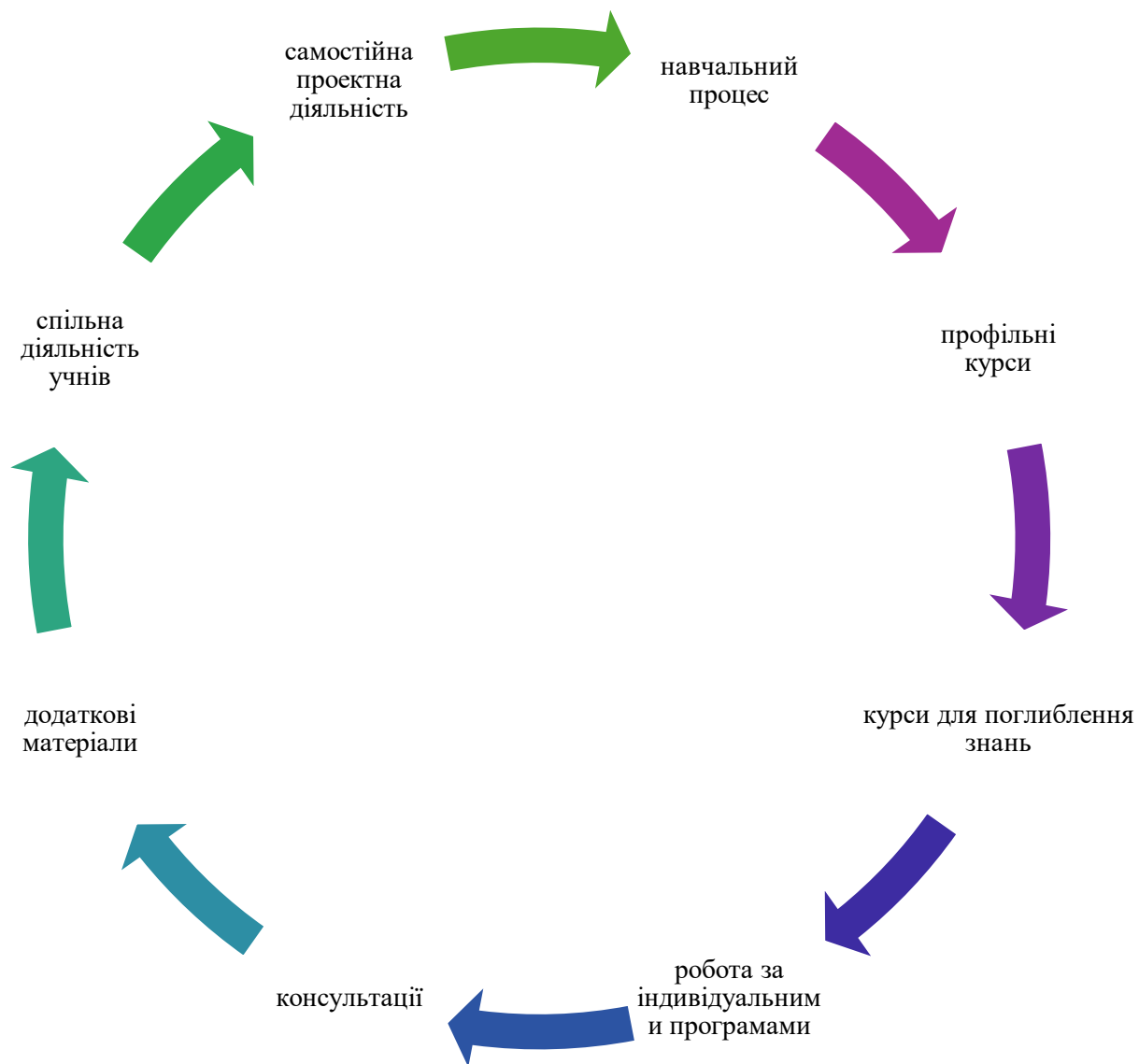
38. PISA (2018). Ukraine Country Note. URL:
<https://theewc.org/resources/pisa-2018-ukraine-country-note/> (дата звернення:
11.04.2024)

39. PISA (2022). Ukraine. URL:
<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=UKR&treshold=5&topic=PI> (дата звернення: 11.04.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

Моделна структура дистанційної освіти

Дистанційна освіта для школярів

Дистанційне навчання школярів

Як інструмент для

- реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учнів
- поєднання традиційного навчання із цифровими технологіями
- забезпечення неперервності навчання на випадок надзвичайних ситуацій

2 різновиди дистанційного навчання

- ▶ дистанційна форма здобуття освіти (як окрема форма)
- ▶ використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти

Для учнів дистанційна форма здобуття освіти

- залишається виключно добровільною і потребує подання відповідної заяви про зарахування/переведення від батьків
- відтепер для навчання за дистанційною формою учням не потрібно мати високий рівень навчання (10-12 балів), але якщо за результатами річного оцінювання рівень буде нижче 3 балів, необхідно буде обрати очну форму
- може організовуватися будь-якими школами, незалежно від території обслуговування (інформація про це має бути оприлюднена на сайті школи)

Дистанційне навчання школярів

Використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти

- можливе для очної, заочної, мережевої, екстернатної, сімейної форм, педагогічного патронажу
- дозволяє вивчати окремі теми, проводити консультації та оцінювання онлайн
- робить можливими додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги для осіб з ООП у разі, якщо відсутні відповідні фахівці за місцем проживання учнів
- дозволяє під час карантину та інших надзвичайних обставин продовжувати навчання

Вчителі можуть розраховувати на

- організацію дистанційного навчання лише у межах їх робочого часу
- організаційну та методичну підтримку з боку засновника і керівника закладу освіти
- звітування про дистанційну роботу у спосіб, який визначають всі вчителі на педраді

Дистанційне навчання має

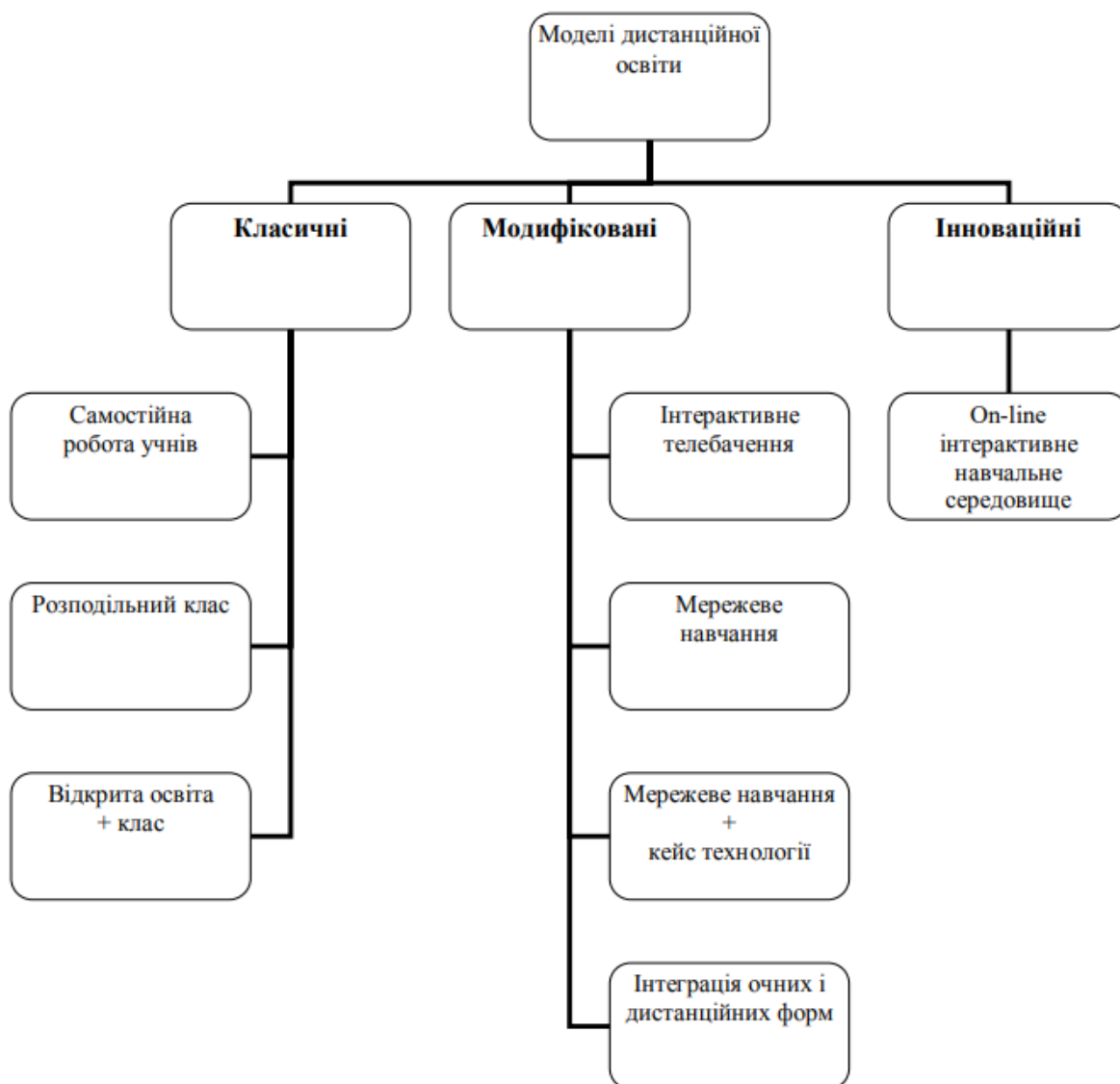
- передбачати регулярну та змістовну взаємодію вчителів з учнями
- враховувати індивідуальні програми розвитку осіб з ООП
- забезпечувати регулярне відстеження результатів навчання учнів, а також (за потреби) надання їм підтримки в освітньому процесі
- під час надзвичайних обставин гнучко розв'язувати проблеми навчання, пов'язані з технічними можливостями вчителів та учнів
- враховувати вимоги щодо захисту персональних даних, а також санітарні правила та норми (щодо формування розкладу уроків, вправ для очей та постави, безперервної тривалості занять з комп'ютерами, часу для виконання домашніх завдань)

Школа має право САМОСТІЙНО

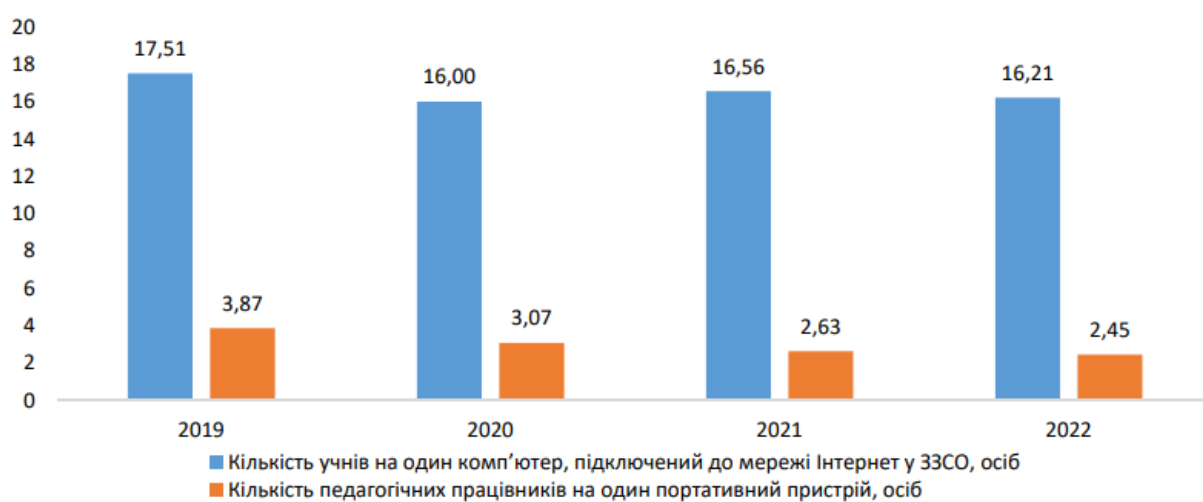
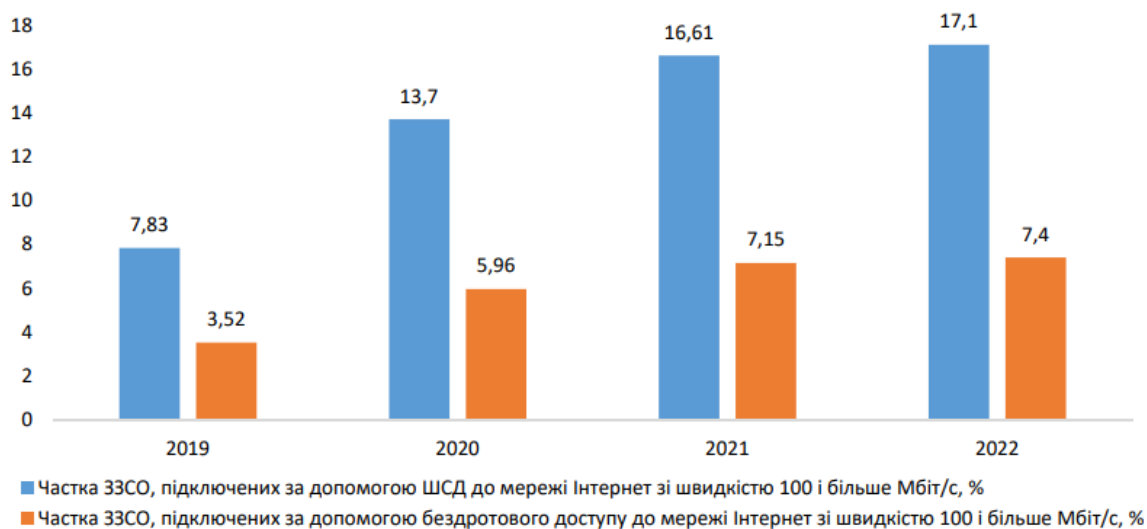

- приймати рішення про організацію дистанційного навчання без погодження із засновником
- визначати механізм моніторингу і контролю якості дистанційного навчання в школі

Моделі дистанційної освіти

Динаміка забезпеченості ЗЗСО доступом до Інтернету у 2019–2022 рр.

Додаток Д

Форми взаємодії учнів та педагогів при дистанційному навчанні в Україні

Показник	Частота використання, %
<i>Канали зв'язку педагогічних працівників з учнями під час організації дистанційного навчання</i>	
Спілкування за допомогою месенджерів (Viber, WhatsApp та ін.)	96,9
Спілкування через телефонні дзвінки	83,6
Спілкування за допомогою електронної пошти (надсилання вчителем завдань та відправлення учнями виконаних робіт)	69,8
Спілкування через Zoom, Skype чи подібні засоби відеозв'язку	65,6
Використання спеціальних навчальних програм (Google Class, Learningapps та ін.)	62,1
Щоденний дистанційний перегляд учнями презентаційних матеріалів з предметів, підготовлених педагогами за темами до кожного з уроків	57,7
<i>Форми оцінювання навчальних досягнень учнів ЗЗСО при онлайн-навчанні</i>	
Виконання самостійних письмових робіт (диктантів, творів, презентацій тощо) з наступним відправленням їх учителю	93,9
Тестування з предметів на онлайн-платформах	76,9
Запис відео- та/або аудіовідповідей учнів із наступним відправленням їх учителю	65,8
Усні опитування з предметів у телефонному режимі	61,0
Виконання письмових робіт (самостійних робіт, диктантів, творчих робіт) в онлайн-режимі	58,2
Усні опитування в онлайн-режимі	52,0
Захист проєктів (робіт) в онлайн-режимі	39,7

Недоліки дистанційного навчання

Ім'я користувача:
Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та...
Дата перевірки:
01.06.2024 07:40:26 EEST
Дата звіту:
01.06.2024 09:53:29 EEST

ID перевірки:
1016306388
Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library
ID користувача:
100005733

Назва документа: КБР_Мазуренко_плагіат

Кількість сторінок: 45

Кількість слів: 9840 Кількість символів: 78640 Розмір файлу: 143.60 KB

ID файлу: 1016102811

14.6%

Схожість

Найбільша схожість: 3.01% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005721038)

12.7% Джерелаз Інтернету

325

Сторінка 47

8.53% Джерелаз Бібліотеки

338

Сторінка 50

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

354